

Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa

Aava-Lilja Autio
Minttu Nyman
Kandidaatintutkielma
Kasvatustieteen tiedekunta
Turun opettajankoulutuslaitos
Turun yliopisto

Huhtikuu 2024
Turku

Kandidutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijät: Aava-Lilja Autio & Minttu Nyman

Otsikko: Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa

Ohjaaja: KM Heini Ahonen

Sivumäärä: 54 sivua, 7 liitesivua

Päivämäärä: 12.4.2024

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa. Näkemyksiä haluttiin selvittää koskien arvioinnin haastavuutta, numeerisuutta sekä sitä, tulisiko taito- ja taideaineiden arvioinnin painottua oppilaan taitoihin vai aktiivisuuteen. Aiempien tutkimusten mukaan taito- ja taideaineiden arviointi koetaan haastavaksi, sillä arviointi kohdistuu ainakin osittain luovaan tuotokseen ja osaamista on vaikeaa mitata.

Tutkimus toteutettiin monimetodisesti ja tutkimukseen osallistui 81 luokanopettajaopiskelijaa. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla, jonka väittämät olivat pääosin monivalintaa, mutta osallistujilla oli neljän avoimen kysymyksen kohdalla mahdollisuus perustella näkemyksiään. Määrällistä tutkimusainestoa analysoitiin vastaajaryhmien ja selitettävien muuttujien välillä. Laadullista tutkimusainestoa analysoitiin teemoittelun avulla.

Tutkimustuloksista on nähtävissä, että näkemykset taito- ja taideaineiden arviointia kohtaan vaihtelevat paljon eikä otoksen luokanopettajaopiskelijoilla ole yhtenäistä linjaa arvioinnin toteuttamiseen. Perusteluissa suurimpia esille nousseita teemoja oli arvioinnin keinojen sekä numeerisuuden tarkoituksenmukaisuuden kokeminen ristiriitaiseksi. Tuloksista on pääteltävissä, että aiheen tutkimista olisi tärkeää jatkaa ja opetussuunnitelman ohjeistusta arviointiin selkeyttää, jotta opettajille ja opettajiksi opiskeleville saataisiin perusteltu näkemys siihen, miten ja miksi arviointia tulisi toteuttaa.

Avainsanat: Taito- ja taideaineet, summatiivinen arviointi, numeerisuus, hyväksytyt/hylätyt-asteikko, taitoperustainen arviointi, aktiivisuuteen perustuva arviointi

Sisällys

1	Johdanto	4
1.1	Aiemmat tutkimustulokset.....	4
1.2	Keskeiset käsitteet.....	5
1.3	Tämän tutkimuksen alustus	7
2	Tutkimusongelmat	9
3	Menetelmät	10
3.1	Osallistujat.....	10
3.2	Tutkimuksen toteutus	11
3.3	Aineiston käsittely.....	13
3.3.1	Selittävät muuttujat	13
3.3.2	Selitettävät muuttujat	16
3.3.3	Selittävien ja selitettävien muuttujien vertailu	17
3.3.4	Avoimien vastausten käsittely	18
3.4	Tutkimusetiikka	18
4	Tulokset	20
4.1	Eroavaisuudet luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksissä taito- ja taideaineiden arvioinnista eri vastaajaryhmien välillä	20
4.1.1	Vastaajaryhmä 1, peruskoulussa toteutuneen arviointikokemuksen määrä	20
4.1.2	Vastaajaryhmä 2, peruskoulun aloitusvuosi	24
4.1.3	Vastaajaryhmä 3, taito- ja taideaineiden opettamisen mielekkääksi kokeminen	27
4.2	Luokanopettajaopiskelijoiden perusteluista näkemyksilleen taito- ja taideaineiden arvioinnista	32
4.2.1	Taito- ja taideaineiden arvioinnin haastavuus verrattuna lukuaineisiin	33
4.2.2	Numeerisuus arvioinnissa	34
4.2.3	Arvioinnin painottuminen	36
4.2.4	Kokemukset arvioinnista omana peruskouluajana	38
5	Pohdinta	40
5.1	Tutkimuksen toteuttamisen tarkastelu	40
5.2	Johtopäätökset.....	42
5.2.1	Pohdintaa ensimmäisen vastaajaryhmän tuloksista.....	42
5.2.2	Pohdintaa toisen vastaajaryhmän tuloksista	44
5.2.3	Pohdintaa kolmannen vastaajaryhmän tuloksista	45
5.2.4	Pohdintaa luokanopettajaopiskelijoiden perusteluista näkemyksilleen	46
5.3	Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusideat.....	49
5.4	Lopuksi	50
	Lähteet	52
	Liitteet	55

1 Johdanto

Taito- ja taideaineiden arviointi peruskoulussa on aihe, joka herättää eriäviä näkemyksiä ja kokemuksia. Taito- ja taideaineet käsitteenä pitävät sisällään musiikin, kuvataiteen, liikunnan ja käsityön oppiaineet (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014. Myöh. POPS). Jo kauan on tiedostettu, että taito- ja taideaineiden arviointi ei ole yhtä yksiselitteistä ja mahdollista toteuttaa määrällisin keinoin, verrattuna esimerkiksi lukuaineisiin (Anderson & Krathwohl, 2001). Arvioinnin yhtenäisyyden ja tasavertaisuuden puute esimerkiksi kuntien välillä on ollut viime vuosina paljon esillä, ja arvioinnin linjaukset on koettu liian tulkinnanvaraisiksi (Opetushallitus, 2019). Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa.

1.1 Aiemmat tutkimustulokset

Taito- ja taideaineiden arvioinnin yhteydessä on pohdittu sitä, miten ja millä perusteilla musiikissa, kuvataiteessa, käsityössä ja liikunnassa tulisi toteuttaa arviointia. Aihe ja sen ajankohtaisuus näkyy muun muassa siinä, miten liikunnan arvioinnin kriteerejä on perusopetuksen opetussuunnitelmassa muutettu taitoperustaisesta arvioinnista laajemmin koskemaan oppilaan aktiivisuutta ja myönteistä asennetta oppitunneilla (Hirvensalo ym., 2016, s.24–27). Aktiiviperustaisuus tukee sitä, että esimerkiksi liikunnan oppiaineen arvioinnin ei pitäisi saada oppilasta tuntemaan itseään keholliseksi mittariksi (Lee & Kim, 2020).

Ilmiö on näkyvissä myös vertailtaessa keskenään vuosien 2004 ja 2014 opetussuunnitelmien perusteita. Esimerkiksi käsityön osalta vuoden 2004 opetussuunnitelmassa on nähtävissä vielä selkeitä taitoihin ja osaamiseen perustuvia tavoitteita, kuten ”oppii käsityön perustekniikoita” ja ”oppii valmistamaan, huoltamaan ja korjaamaan arkipäivän käytännöllisiä tuotteita” (POPS, 2004). Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelmassa puolestaan tiettyä taitotasoa ei enää juurikaan tavoitella, vaan tavoitteet painottuvat aktiiviseen ja innokkaaseen osallistumiseen sekä harjoitteluun: ”ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa” ja ”opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen” (POPS 2014).

Suomalaisilla opettajilla on todettu olevan paljon autonomiaa siinä, miten he toteuttavat opetusta taito- ja taideaineissa, erityisesti musiikissa (Juntunen, 2017). Autonomia voi olla hyvä ja opettajaa motivoiva tekijä, mutta se voi johtaa myös ongelmiin ja epätasa-arvoisuuteen opetuksen laadun sekä siihen kohdistuvan arvioinnin välillä eri kouluissa ja kunnissa. Ongelmia voi ilmetä myös ennakoasenteissa, sillä jos opettaja ei itse koe esimerkiksi musiikkia merkitykselliseksi ja eikä motivoidu sen opettamiseen, voi autonomia koitua suureksi ongelmaksi ja johtaa puutteellisiin opetusmenetelmiin. (Yle, 2017)

Autonomian kasvaessa opettajien tulisi saada laajenevissa määrin myös koulutusta ja subjektiivista tietoa oppiaineen opetuksesta, jotta laadukas opetus olisi mahdollista (Juntunen, 2017). On myös tutkittu, että opettajat opettavat herkästi omien peruskoulussa saamiensa oppimiskokemusten mukaisesti riippumatta siitä, millaisen korkeakoulutuksen he ovat saaneet. Näin ollen opettajien oma näkemys opetettavista ja arvioitavista asioista voi poiketa paljon saadusta ohjeistuksesta sekä koulun kantaan nähden. (Lee & Kim, 2020)

Aikaisemman tutkimuksen mukaan monien opettajien mielestä taito- ja taideaineet sisältävät oppimisen alueita, joita ei tulisi arvioida (Juntunen & Laitinen, 2011). Tutkijat ovat huomanneet, että opettajien kannalta taito- ja taideaineiden arvioinnista haasteellisen tekee se, että arviointi mittaisi juuri sitä, mitä sen kuuluukin mitata. Arvioinnin validiteetin ja reliabiliteetin takaamista vaikeuttaa se, että arviointi kohdistuu oppilaan luovaan tuotokseen. (Paananen, 2009) On tutkittua, että oppilaiden virheiden määrää on helpompi mitata kuin heidän ajattelukykyään tai oivalluksiaan. Tämä tekee esimerkiksi matematiikan kokeen arvioinnista huomattavasti helpompaa kuin sen, miten oppilas musiikin taidoissaan etenee ja kehittyy. (Uusikylä & Atjonen, 2005)

1.2 Keskeiset käsitteet

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa. Taito- ja taideaineiden käsitteellä viitataan peruskoulussa musiikin, kuvataiteen, liikunnan ja käsityön oppiaineeseen (POPS, 2014). Kyseiset oppiaineet ovat tärkeä osa koulun sivistävää tavoitetta, ja niissä harjoitellaan tärkeitä taitoja, jotka liittyvät esimerkiksi käytännöllisyyteen, luovuuteen ja itseilmaisuuksiin. Taito- ja taideaineet tukevat oppilaiden kehitystä ja opettavat taitoja, joista on hyötyä tulevaisuudessa. (Hällström, 2009) Tutkimuksessa selvitettiin myös, onko luokanopettajien näkemysten

mukaan taito- ja taideaineiden arviointi haastavampaa verrattuna lukuaineiden arviointiin. Lukuaineisiin sisältyvät peruskoulussa äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, matematiikka sekä ympäristöoppi eli yläkoulussa fysiikka, kemia, biologia, terveystieto ja maantieto (Opintopolku, 2024).

Arvioinnilla tarkoitetaan asetettujen tavoitteiden ja saavutettujen tulosten välistä vertailua. Arvioinnilla on kaksi päätehtävää: formatiivinen ja summatiivinen arviointi. Formattiivinen arviointi ohjaa ja kannustaa oppimista sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja. Summatiivisen arvioinnin avulla määritetään, miltä osin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet. (Opetushallitus, 2021) Tässä tutkimuksessa käsitteellä arviointi viitataan summatiiviseen arviointiin, eli opintosuorituksen tai jakson päätteeksi annettavaan kokoavaan arviointiin.

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, tulisiko arvioinnin luokanopettajaopiskelijoiden näkökulmasta olla numeerista vai tulisiko sitä toteuttaa hyväksyty/hylätty-asteikolla. Numeerinen arviointi on määrällistä arviointia, jossa oppilas saa tietää taitotasostaan tietyn numeroarvon avulla (Opetushallitus, 2021). Hyväksyty/hylätty-asteikolla arviointia ei anneta määrällisessä muodossa, vaan opintosuoritus merkitään joko hyväksytyksi tai hylätyksi. Asteikon käyttöä on perusteltu muun muassa siten, että numeerisia raja-arvoja ei olisi tarpeellista olla (Aalto-yliopisto, 2023). Hyväksyty/hylätty-arviointi on kuitenkin vain yksi esimerkki siitä, mitä peruskoulussa toteutettava arviointi voisi numeerisen arvioinnin sijaan olla. Samankaltaisia vaihtoehtoja olisi esimerkiksi sanallinen arviointi tai erinomainen/hyvä/tydyttävä/kohtalainen-asteikolla tapahtuva arviointi. Keskitymme kuitenkin tässä tutkimuksessa selkeyden vuoksi vain hyväksyty/hylätty-asteikkoon, sillä se nähtiin selkeimpänä esimerkkinä ja vastakohtana numeerisuudesta poikkeavalle arviointitavalle.

Tutkimuksessa selvitettiin myös opettajaopiskelijoiden näkökulmia siihen, tulisiko taito- ja taideaineiden arvioinnin painottua oppilaan taitotasoon vai aktiivisuuteen. Tässä tutkimuksessa käytetään näistä käsitteitä taitoperustainen arviointi ja aktiivisuuteen perustuva arviointi. Taitoperustaisella arvioinnilla tarkoitetaan arviointia, joka kohdistuu siihen, kuinka taitava oppilas on esimerkiksi kuvataiteen osalta piirtämisessä. Aktiivisuuteen perustuvalla arvioinnilla puolestaan tarkoitetaan arviointia, joka kohdistuu siihen, kuinka aktiivisesti ja myönteisellä asenteella oppilas osallistuu esimerkiksi kuvataiteen tunnilla piirtämisen

harjoitteluun. Taitoperustainen arviointi pohjautuu siis vain tuotoksen arviointiin, kun aktiivisuuteen perustuvalla arvioinnilla huomioidaan koko oppimisprosessi (Härkönen ym., 2023).

1.3 Tämän tutkimuksen alustus

Tässä tutkimuksessa tutkittiin luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa. Näkemyksiä haluttiin selvittää muun muassa arvioinnin haastavuuteen, numeerisuuteen sekä siihen, tulisiko taito- ja taideaineiden arvioinnin luokanopettajaopiskelijoiden näkemysten mukaan painottaa oppilaan taitoihin vai aktiivisuuteen tunneilla. Arvioinnin haastavuuden osalta haluttiin selvittää, kokevatko luokanopettajaopiskelijat taito- ja taideaineiden arvioinnin lukuaineiden arviointia haastavammaksi. Luokanopettajaopiskelijoilla arviointikokemusta on todennäköisesti vasta vähän tai ei ollenkaan, jolloin näkemykset voivat perustua koetun arvioinnin lisäksi siihen, kuinka haastavaa luokanopettajaopiskelijat uskovat taito- ja taideaineiden arvioinnin olevan.

Numeerisuuden osalta haluttiin selvittää, tulisiko luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksien mukaan taito- ja taideaineita arvioida numeerisesti vai hyväksyty/hylätty-asteikolla. Taito- ja taideaineiden arvioiminen koetaan hankalaksi, ja yhden numeerisen arvosanan antaminen tälle monimutkaiselle oppimisprosessille voi tuntua haastavalta (Härkönen ym., 2023). Tämän haastavuuden vuoksi tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää, kokisivatko luokanopettajaopiskelijat taito- ja taideaineiden arvioinnin osalta mieluisammaksi vaihtoehdoksi sen, että annetun arvosanan ei tarvitsisikaan olla numeerinen, vaan pelkkä hyväksyty tai vastaavasti hylätty suoritus riittäisi.

Tutkimuksessa haluttiin myös selvittää, tulisiko taito- ja taideaineiden arvioinnin painottaa luokanopettajaopiskelijoiden mielestä enemmän oppilaan taitoihin vai aktiivisuuteen. Tätä haluttiin tutkia, sillä vasta kuluneen vuosikymmenen aikana opetussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet ovat muovautuneet taitoperustaisuudesta kohti aktiivisuuteen perustuvaa arviointia (POPS, 2004 ja 2014). Selvittämällä luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taitoihin- tai aktiivisuuteen perustuvalla arvioinnilla saadaan myös tietää, kuinka vahvasti luokanopettajaopiskelijat ovat sisäistäneet tämän opetussuunnitelman ohjaaman muutoksen. Vastaavasti haluttiin selvittää, vaikuttavatko ja ohjaavatko esimerkiksi heidän omat

kokemuksensa peruskouluajoilta taitoperusteisesta arvioinnista myös heidän nykyistä käsitystensä taito- ja taideaineiden arvioinnista taitojen suuntaan (Lee ja Kim, 2022).

Tutkimus tarjoaa näin ollen näkemyksiä aiempaa tutkimusta vastaaviin aiheisiin sekä kysymyksiin, mutta tulkintoja saadaan valmistuneiden opettajien sijaan luokanopettajaksi opiskelevilta henkilöiltä. Luokanopettajaksi opiskelevien näkemykset ovat ajankohtaisia ja perustuvat ainakin osittain opettajan roolissa tapahtuneen arvioinnin kokemuksen sijaan odotuksiin siitä, millaista arvioinnin tulisi olla ja miten opiskelijat haluaisivat sitä toteuttaa.

2 Tutkimusongelmat

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa.

1. Millaisia eroavaisuuksia luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksistä taito- ja taideaineiden arvioinnista löytyy eri vastaajaryhmien välillä?
  - 1.1 Tulisiko arvioinnin olla numeerista vai perustua hyväksyty/hylätty-asteikkoon?
  - 1.2 Tulisiko arvioinnin painottua oppilaan taitoihin vai aktiivisuuteen?
  - 1.3 Kokevatko luokanopettajaopiskelijat taito- ja taideaineiden arvioinnin haastavammaksi verrattuna lukuaineiden arviointiin?
2. Miten luokanopettajaopiskelijat perustelevat näkemyksiään taito- ja taideaineiden arvioinnista?

Hypoteesina oli, että luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksissä taito- ja taideaineiden arvioinnista on nähtävissä vaihtelevuutta ja epäjohdonmukaisuutta. Arveltiin myös, että monet luokanopettajaopiskelijat ovat sitä mieltä, että arvioinnin tulisi olla taitoperustaista, vaikka uusin opetussuunnitelma ohjaakin arviointia painottumaan enemmän oppilaan aktiivisuuteen (POPS, 2014). Taitoperustaisen arvioinnin puoltamiseen taito- ja taideaineissa voisi vaikuttaa esimerkiksi opiskelijan omat kokemukset saamastaan arvioinnista peruskouluaihana (Lee & Kim, 2022).

3 Menetelmät

Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista tutkittiin monimetodisesti, sillä tämä tutkimus oli luonteeltaan kuvaileva. Määrällistä tutkimusnäyttöä haluttiin painottaa, jotta luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä aiheesta saadaan kuvattua mahdollisimman kattavasti tilastojen avulla. Määrällistä tutkimusnäyttöä täydentämään haluttiin kuitenkin kerätä myös laadullista tutkimusnäyttöä, jotta määrällistä aineistoa saadaan syvennettyä tuomalla esiin vastaajien mahdollisia perusteluita näkemyksilleen. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara, 2010, s.136–139)

3.1 Osallistujat

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa. Tutkimuksessa käytettiin ryväotantaa, ja osallistujat olivat Turun yliopiston luokanopettajaopiskelijoita. Ryväotannalla tiedonkeruu kohdistettiin tiedonkeruun sujuvuutta parantavista syistä yhteen valittuun havaintoyksikköön (Tietoarkisto, 2021). Tutkimukseen osallistui 81 vapaaehtoisesti kyselyyn vastannutta luokanopettajaopiskelijaa, jotka ovat aloittaneet opintonsa vuosien 2019 ja 2023 välillä. Osallistujat opiskelevat Turun yliopistossa luokanopettajan tutkinto-ohjelmassa Turun tai Rauman kampuksilla. Seuraavassa taulukossa esitellään otoksen jakautumista kerättyjen perustietojen mukaan.

Taulukko 1. Osallistujat

Sukupuoli	Nainen	Mies	Muu	En halua vastata
N = 81	67	12	0	2
Opetuskokemuksen määrä peruskoulussa	Alle puoli vuotta	Alle vuosi	1–2 vuotta	Yli 2 vuotta
N = 81	42	25	11	3

Arviointikokemuksen määrä peruskoulussa	Ei ollenkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon		
N = 81	35	42	4	0		
Peruskoulun aloitusvuosi	← 1995	1995–2000	2000–2005	2005–2010	2010 →	
N = 81	3	4	20	51	3	
Perusopinnot sivuaineena	Kuvataide	Käsityö	Liikunta	Musiikki	Ei mikään näistä	
N = 81	3	2	10	13	54	*
Aineopinnot sivuaineena	Kuvataide	Käsityö	Liikunta	Musiikki	Ei mikään näistä	
N = 81	1	1	1	3	76	*
Vuosikurssi	Ensimmäinen	Toinen	Kolmas	Neljäs	Viides	n. →
N = 81	14	8	31	11	9	8

* = Sivuaineopintoja koskevissa kohdissa vastausmäärien summa on suurempi kuin 81, sillä vastaaja on voinut valita useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon

3.2 Tutkimuksen toteutus

Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista kerättiin Webropolin kautta muodostetun kyselylomakkeen avulla (liite 1). Kyselylomakkeessa ei käytetty valmiita mittareita, vaan lomakkeen väittämät luotiin tätä tutkimusta varten. Kyselylomakkeeseen laadittiin kysymyksiä sen pohjalta, millä väittämillä uskottiin saatavan selkeitä ja kuvaavia vastauksia laadittuihin tutkimusongelmiin.

Kyselylomake rakentui neljästä osiosta, joista ensimmäinen käsittelee perustietoja, toinen ennakoasenteita, kolmas arvioinnin toteuttamista ja neljäs vastaajan omia kokemuksia. Perustieto-osiossa selvitettiin vastaajan sukupuoli, vuosikurssi, opetuskokemuksen määrä ala- ja yläkoulussa, arviointikokemuksen määrä, vastaajan oma peruskoulun aloitusvuosi sekä mahdolliset sivuaineopinnot. Ennakoasenteita käsittelevässä osiossa haluttiin selvittää,

antaako opetussuunnitelma vastaajan mielestä selkeät ohjeet taito- ja taideaineiden arviointiin, pitääkö hän niiden opettamista mielekkäänä ja kokeeko vastaaja taito- ja taideaineiden arvioinnin lukuaineita haastavammaksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyvässä osiossa selvitettiin vastaajan näkemyksiä siitä, tulisiko arvioinnin olla numeerista vai perustua hyväksyty/hylätty-asteikkoon ja tulisiko sen perustua oppilaan taitoihin vai aktiivisuuteen. Omia kokemuksia tarkastelevassa osiossa kartoitettiin sitä, kokeeko vastaaja tämänhetkisten taitojensa riittävän taito- ja taideaineiden arvioimiseen sekä kuinka oikeudenmukaiseksi hän on kokenut arvioinnin oman peruskoulunsa aikana.

Kyselyn tavoitteena oli saada mahdollisimman paljon määrällistä tutkimusnäyttöä, joten kysely painottui pakollisiin monivalintakysymyksiin. Perustiedot-osiossa monivalintakysymykset ja vastausvaihtoehdot koottiin siten, että niiden perusteella saataisiin muodostettua vastaajaryhmiä. Muutoin monivalintakysymykset muodostettiin asteikkoihin perustuvalla kysymystyypillä matriisimuodossa. Väittämät olivat muodossa ”koen, että...” ja matriisimuodon ansiosta yhteen väittämään saatiin sisällytettyä vastausvaihtoehdot jokaiselle taito- ja taideaineisiin lukeutuvalle oppiaineelle erikseen (kuvataide, käsityö, liikunta, musiikki). Vastausvaihtohehtoina toimi 5-portainen Likert-asteikko.

Omia vastausvalintoja oli neljässä kohdassa mahdollista perustella vastaamalla avoimiin kysymyksiin. Avoimet kysymykset kyselylomakkeessa lisättiin seuraavien väittämien perään:

- 1) ”Koen, että seuraavien taito- ja taideaineiden arviointia on haastavampaa toteuttaa verrattuna lukuaineiden arviointiin”
- 2) ”Koen, että seuraavista aineista tulisi saada numeerinen arvosana” ja ”Koen, että seuraavia aineita tulisi arvioida hyväksyty/hylätty-asteikolla”
- 3) ”Koen, että seuraavissa aineissa arvioinnin tulisi painottua oppilaan taitoihin” ja ”Koen, että seuraavissa aineissa arvioinnin tulisi painottua oppilaan aktiivisuuteen”
- 4) ”Koen, että minua ja/tai vertaisiani on arvioitu seuraavissa aineissa reilusti ja oikeudenmukaisesti oman peruskouluni aikana”.

Avoimet kysymykset olivat muodossa ”Perustele vastauksesi edelliseen/kahteen edelliseen väittämään koskien asiaa 'X'”.

Avoimet kysymykset eivät olleet pakollisia. Avoimet kysymykset lisättiin perustieto-osiota lukuun ottamatta osioiden loppuun. Näiden avulla vastaajalle annettiin mahdollisuus

perustella ennakkoasenteisiin, arvioinnin toteuttamiseen sekä omiin kokemuksiin liittyviä vastauksiaan. Tutkimukseen päädyttiin lisäämään avoimia kysymyksiä myös sen vuoksi, että omiin näkemyksiin ja kokemuksiin liittyvät kysymykset voidaan kokea henkilökohtaisiksi, jolloin vaihtoehto näkemyksen perusteluun koettiin tässä tutkimuksessa tärkeäksi. Avoimilla kysymyksillä haluttiin niin ikään rikastuttaa määrällisen tutkimusnäytön analysointia (Hirsjärvi ym. 2010, s.136–139).

Saavutettavuuden vuoksi Webropol-kyselylomake lähetettiin sähköpostitse kaikille Turun yliopiston luokanopettajaopiskelijoille. Kyselylomake oli avoinna vastaajille noin kolmen viikon ajan. Tutkimukseen sai osallistua halutessaan, joten tutkimuksen otanta perustui vapaaehtoisuuteen (Cohen, Mainion & Morrison, 2008, s. 222).

3.3 Aineiston käsittely

Kyselylomakkeella saatiin sekä kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusnäyttöä että kvalitatiivista eli laadullista tutkimusnäyttöä. Kvantitatiivisesti kerätty tutkimusaineisto vietiin IBM SPSS Statistic ohjelmaan, jonka avulla analysoitiin tuloksia. Kvalitatiivisesti kerättyä tutkimusaineistoa käsiteltiin teemoittelemalla avoimia vastauksia.

3.3.1 Selittävät muuttujat

IBM SPSS Statistic ohjelmassa luotiin kolme eri luokka-arvoista vastaajaryhmää selittäviksi muuttujiksi. Vastaajaryhmät luotiin sen perusteella, mistä perustietoihin ja kokemuksiin liittyvistä väittämistä saatiin luotua kaksi tarpeeksi tasakokoista ryhmää. Käsiteltäviksi vastaajaryhmiksi valikoitui:

- 1) ”Taito- ja taideaineiden arviointikokemuksen määrä peruskoulussa ’ei ollenkaan tai jonkin verran’”
- 2) ”Vastaajan peruskoulun alkamisvuosi ’ennen 2005 tai 2005 jälkeen’”
- 3) ”Eri taito- ja taideaineiden opettamisen kokeminen mielekkäänä ’samaa mieltä tai eri mieltä/ei osaa sanoa’”.

Viimeisin eli 3. ryhmä piti sisällään neljä eri vastaajaryhmää, sillä kysymys oli jaettu oppiaineittain: Kuvataiteen-, käsityön-, liikunnan- ja musiikin opettamisen mielekkääksi kokeminen. Näiden ryhmien vastausten keskiarvoja verrattiin vain samaan oppiaineeseen liittyviin väittämiin, eli esimerkiksi kuvataiteen mielekkyyteen liittyvien osaryhmien vastausten keskiarvoja verrattiin siihen, tulisiko kuvataiteesta saada numeerinen arvosana vai ei.

Jokainen yksittäinen vastaajaryhmä sisälsi kaksi ryhmää, joita kutsutaan tässä tutkimuksessa osaryhmiksi. Esimerkiksi ensimmäisen vastaajaryhmän kohdalla ensimmäinen osaryhmä koostuu niistä vastaajista, joilla ei ole ollenkaan kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa, ja toinen osaryhmä niistä vastaajista, joilla on jonkin verran kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa.

Vastaajaryhmässä 1 vastaajat jaettiin heidän oman peruskoulun aloitusvuoden mukaan. ”Ennen vuotta 2005” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”ennen vuotta 1995” (N=3), ”vuosien 1995 ja 2000 välillä” (N=4) tai ”vuosien 2000 ja 2005 välillä” (N=20). ”Vuoden 2005 jälkeen” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”vuosien 2005 ja 2010 välillä” (N=51) tai ”vuoden 2010 jälkeen” (N=3).

Taulukko 2. Vastaajaryhmä 1

Vastaajan oman peruskoulun aloitusvuosi		
Ennen vuotta 2005	Vuoden 2005 jälkeen	Yhteensä
27	54	81

Vastaajaryhmässä 2 vastaajat jaettiin peruskoulun taito- ja taideaineiden arviointikokemuksen määrän mukaan. ”Ei ollenkaan” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”ei ollenkaan” (N=35). ”Jonkin verran” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”vähän” (N=42) tai ”jonkin verran” (N=4). Yksikään vastaajista ei ollut valinnut vastausvaihtoehdot ”paljon” (N=0).

Taulukko 3. Vastaajaryhmä 2

Vastaajan peruskoulussa toteutuneen arviointikokemuksen määrä		
Ei ollenkaan	Jonkin verran	Yhteensä
35	46	81

Vastaajaryhmässä 3 vastaajat jaettiin sen mukaan, kuinka mielekkääksi he kokevat kunkin taito- ja taideaineen opettamisen. Ryhmiä muodostui 4, sillä jokaista taito- ja taideainetta käsiteltiin erikseen.

Kuvataiteessa ”koen mielekkääksi kyseisen oppiaineen opettamisen” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”samaa mieltä” (N=34) tai ”täysin samaa mieltä” (N=21). ” En koe mielekkääksi kyseisen oppiaineen opettamista/en osaa sanoa” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”ei eri, eikä samaa mieltä” (N=12), ”eri mieltä” (N=13) tai ”täysin eri mieltä” (N=1).

Käsityössä ”koen mielekkääksi kyseisen oppiaineen opettamisen” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”samaa mieltä” (N=31) tai ”täysin samaa mieltä” (N=9). ” En koe mielekkääksi kyseisen oppiaineen opettamista/en osaa sanoa” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”ei eri, eikä samaa mieltä” (N=16), ”eri mieltä” (N=18) tai ”täysin eri mieltä” (N=7).

Liikunnassa ”koen mielekkääksi kyseisen oppiaineen opettamisen” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”samaa mieltä” (N=32) tai ”täysin samaa mieltä” (N=19). ” En koe mielekkääksi kyseisen oppiaineen opettamista/en osaa sanoa” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”ei eri, eikä samaa mieltä” (N=10), ”eri mieltä” (N=15) tai ”täysin eri mieltä” (N=5).

Musiikissa ”koen mielekkääksi kyseisen oppiaineen opettamisen” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”samaa mieltä” (N=18) tai ”täysin samaa mieltä” (N=14). ” En koe mielekkääksi kyseisen oppiaineen opettamista/en osaa sanoa” osaryhmään sisältyivät ne vastaajat, jotka olivat valinneet vastausvaihtoehdon ”ei eri, eikä samaa mieltä” (N=11), ”eri mieltä” (N=28) tai ”täysin eri mieltä” (N=10).

Taulukko 4. Vastaajaryhmä 3

Vastaajan taito- ja taideaineiden opettamisen mielekkääksi kokeminen			
Oppiaine	Koen mielekkääksi kyseisen oppiaineen opettamisen	En koe mielekkääksi kyseisen oppiaineen opettamista/en osaa sanoa	Yhteensä
Kuvataide	55	26	81
Käsityö	40	41	81
Liikunta	51	30	81
Musiikki	32	49	81

3.3.2 Selitettävät muuttujat

Selitettäviksi muuttujiksi valitsimme viisi eri määrällistä muuttujaa muodostettuina seuraavista väittämistä:

- 1) ”Taito- ja taideaineiden arvioinnin tulisi perustua oppilaan taitoihin”
- 2) ”Taito- ja taideaineiden arvioinnin tulisi perustua oppilaan aktiivisuuteen”
- 3) ”Taito- ja taideaineista tulisi saada numeerinen arvosana”
- 4) ”Taito- ja taideaineita tulisi arvioida hyväksyty/hylätty-asteikolla”
- 5) ”Taito- ja taideaineiden arviointia on haastavampaa toteuttaa verrattuna lukuaineiden arviointiin”.

Määrällisten muuttujien arvot muodostuvat 5-portaisen Likertin asteikon mukaan vaihtoehtoilla ”täysin eri mieltä, eri mieltä, ei eri eikä samaa mieltä, samaa mieltä, täysin samaa mieltä”.

Taulukko 5. Esimerkki selitettävästä muuttujasta taulukkomuodossa

Taito- ja taideaineiden arvioinnin tulisi perustua oppilaan taitoihin						
	Täysin eri meiltä	Eri mieltä	Ei eri eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä
Kuvataide	3	25	27	23	3	81
Käsityö	1	18	20	40	2	81
Liikunta	7	24	28	20	2	81
Musiikki	3	28	22	26	2	81

3.3.3 Selittävien ja selitettävien muuttujien vertailu

Kun selittävät ja selitettävät muuttujat oli määritelty, vertailtiin vastaajaryhmien sisäisten osaryhmien vastauksia keskenään eri selitettävien muuttujien kohdilla. Ensimmäisenä selvitettiin, toteutuuko T-testin käyttöön liittyvät oletukset tarkastamalla muuttujien normaalijakaumat. Analyysistä selvisi, että muuttujien arvot eivät noudata normaalijakaumaa. Tämän takia ryhmien välisiä keskiarvoja päädyttiin vertailemaan ei-parametrisella Mann-Whitney U-testillä. U-testeistä saatujen tulosten pohjalta luotiin kolme taulukkoa jokaista vastaajaryhmää kohden. Jokaisessa taulukossa kerrottiin selittävän muuttujan osaryhmien otantamäärät, keskiarvot ja mediaanit sekä niiden U-, Z-, p- ja d-arvot.

P-arvon tutkimisen lisäksi tarkasteltiin myös havaittujen keskiarvoerojen efektikokoja, mikä teki tilastollisesta päättelystä entistä luotettavampaa. Tässä tutkimuksessa käytettiin Cohenin d-arvoa efektikoon tunnuslukuna. Effektikoko kertoi, kuinka suuria selittävien muuttujien osaryhmien keskinäiset erot olivat. Keskiarvojen eron suuruus on pientä/heikkoa ollessaan 0,20 ja 0,50 välissä, keskisuurta ollessaan 0,50 ja 0,80 välissä, ja suurta/voimakasta ylittäessään 0,80 rajan. Toisin sanoen keskiarvojen ero on merkittävä, jos eron suuruus on korkeampi kuin 0,20, eli myös pieni/heikko ero on merkittävää. (Tähtinen ym., 2020, s. 44–45; s. 49)

Pylväsdiagrammit tehtiin niiden selitettävien muuttujien osaryhmien osalta, joiden keskiarvot erosivat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Keskiarvojen jakaumaa täsmennettiin vielä Box

Plot –kuvaajilla, joissa tilastollisesti merkitsevien tulosten mediaanit olivat vielä tarkemmassa tarkastelussa, sillä vastausjakaumassa oli osaryhmien sisällä paikoin suurtakin heittoa.

3.3.4 Avoimien vastausten käsittely

Luokanopettajaopiskelijoiden perusteluja näkemyksilleen taito- ja taideaineiden arvioinnin osalta analysoitiin yksi avoin kysymys kerrallaan. Kunkin neljän avoimen kysymyksen vastauksista poimittiin aiheita, jotka esiintyivät useammassa vastauksissa. Tämän jälkeen laskettiin, kuinka monessa vastauksessa sama aihe nousee esille. Laskemisen jälkeen aiheita jaettiin teemoihin sen mukaan, mitkä aihealueet liittyivät vahvasti toisiinsa.

Esille nousseista aiheista luotiin neljä kuplakaavioita, yksi kaavio jokaista avointa kysymystä kohden. Kuplakaaviossa aina suurin kupla vastasi sitä aihetta, joka nousi esille useimmassa vastauksessa. Jaotellut teemat tuotiin esille jakamalla kuplia eri väreillä.

3.4 Tutkimusetiikka

Tutkimuksessa noudatettiin yleisiä eettisiä periaatteita ja käytänteitä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023). Tutkittaville kerrottiin osallistumispyyntöä koskevan sähköpostin yhteydessä tutkimuksen sisällöstä ja tarkoituksesta. Sähköpostissa ilmoitettiin myös, että osallistuminen on vapaaehtoista ja kysymyksiin vastaamisen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa.

Kyselylomakkeella saadut vastaukset analysoitiin ja säilytetään yksityisyyttä kunnioittaen. Kyselylomakkeen saatesanoissa osallistujille jaettiin tietosuojailmoitus (liite 2), jossa aineiston säilyttämisestä kerrotaan tarkemmin. Osallistujat antoivat kyselylomakkeen täyttämisen yhteydessä suostumuksensa heidän vastauksiensa käyttöön tässä tutkimuksessa sekä mahdollisesti myöhemmässä pro gradu- tutkielmassa. Aineistoa säilytetään turvallisesti viiden vuoden ajan, jonka jälkeen aineisto hävitetään noudattaen yleisiä tietoturvamääräyksiä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023)

Myös kyselylomakkeen sisällössä huomioitiin eettiset näkökulmat. Tutkimuskysymykset eivät esimerkiksi vahingoittaneet tutkittavia tai loukanneet heidän kulttuuriaan. Kysymykset

luotiin siten, että vastaajien aikaa ja identiteettiä ei loukattu sekä tutkimus oli anonyymi ja luottamuksellinen. Kyselylomakkeen rakenne ja muotoilu luotiin sellaiseksi, että kysymykset eivät ohjailleet tai johdatelleet tutkittavia tietyn suuntaisiin vastauksiin. (Cohen ym., 2007)

4 Tulokset

Tässä osiossa esitellään tuloksia tutkimusongelmiin. Ensin tarkastellaan eri vastaajaryhmien välisiä eroja tilastollisesti vertailemalla osaryhmien välisiä keskiarvoja ja mediaaneja jokaisen selitettävän muuttujan kohdalla. Tämän jälkeen tarkastellaan avoimista kysymyksistä saatujen tietojen avulla luokanopettajaopiskelijoiden perusteluita näkemyksilleen taito- ja taideaineiden arvioinnista.

4.1 Eroavaisuudet luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksissä taito- ja taideaineiden arvioinnista eri vastaajaryhmien välillä

Tässä kappaleessa esitellään, millaisia eroavaisuuksia luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksistä taito- ja taideaineiden arvioinnista löytyy eri vastaajaryhmien sekä niiden sisäisten osaryhmien välillä. Tuloksia tarkastellaan vastaajaryhmä kerrallaan: 1) Peruskoulussa toteutuneen arviointikokemuksen määrä, 2) Peruskoulun aloitusvuosi ja 3) Taito- ja taideaineiden opettamisen mielekkäänä kokeminen.

4.1.1 Vastaajaryhmä 1, peruskoulussa toteutuneen arviointikokemuksen määrä

Ensimmäinen vastaajaryhmä jakautui kahteen osaryhmään “ei ollenkaan kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa” (N=35) ja “jonkin verran kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa” (N=46). Tämän vastaajaryhmän osaryhmien keskiarvoeroja vertailtiin jokaisen selitettävän muuttujan kohdalla jokaista taito- ja taideainetta kohden. Osaryhmien keskiarvoissa ei ollut juurikaan eroa, joten suurin osa tuloksista eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Efektikoko oli usean tuloksen kohdalla pientä, vaikka tilastollista merkittävyyttä ei ollutkaan havaittavissa. Seuraavaksi tarkastellaan ensimmäisestä vastaajaryhmästä ja selitettävistä muuttujista koostuvaa taulukkoa.

Taulukko 6. Taito- ja taideaineiden arviointikokemuksen määrän vaikutus vastaajien näkemyksiin selitettävistä muuttujista eri taito- ja taideaineiden kohdalla.

1. taitoperustainen	ei ollenkaan			jonkin verran			U	Z	p	d _{Cohen}
	n	Md	Ka	n	Md	Ka				
kuvataide	35	3	36,57	46	3	44,37	650	-1,55	0,121	0,33
käsityö		3	38,11		4	43,2	704	-1,04	0,297	0,22
liikunta		3	37,31		3	43,8	676	-1,28	0,199	0,28
musiikki		3	37,91		3	43,35	697	-1,08	0,279	0,23
2. aktiivisuusperustainen										
kuvataide	35	4	41,26	46	4	40,8	796	-1,1	0,921	0,02
käsityö		4	43,46		4	39,13	719	-0,96	0,336	0,18
liikunta		4	42,96		4	39,51	736,5	-0,75	0,453	0,15
musiikki		4	43,36		4	39,21	722,5	-0,92	0,359	0,18
3. numeerinen arvosana										
kuvataide	35	2	38,31	46	3	43,04	711	-0,93	0,353	0,2
käsityö		3	37,63		3	43,57	687	-1,17	0,242	0,26
liikunta		3	38,24		3	43,1	708,5	-0,96	0,338	0,21
musiikki		3	36,13		3	44,71	634,5	-1,69	0,091	0,37
4. hyväksyty/hylätty										
kuvataide	35	3	43,87	46	3	38,82	704,5	-0,97	0,324	0,21
käsityö		3	45,37		3	37,67	652	-1,5	0,133	0,33
liikunta		3	45,1		3	37,88	661,5	-1,41	0,16	0,31
musiikki		4	47,2		3	36,28	588	-2,13	0,033	0,47
5. vaik. lukuaineiden. arv.										
kuvataide	35	4	40,53	46	4	41,36	788,5	-0,18	0,854	0,04
käsityö		4	42,97		4	39,5	736	-0,75	0,453	0,15
liikunta		4	44,06		4	38,67	698	-1,12	0,261	0,23
musiikki		4	41,07		4	40,95	802,5	-0,03	0,978	0,01

Ensimmäisen selitettävän muuttujan “arviointin tulisi perustua oppilaan taitoihin” kohdalla, vastaajat, joilla on jonkin verran kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa olivat jokaisen taito- ja taideaineen arvioinnista enemmän sitä mieltä, että niissä arvioinnin tulisi perustua oppilaan taitoihin kuin ne vastaajat, joilla ei ole ollenkaan kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa. Vaikka osaryhmien keskiarvojen erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, oli niiden efektikoko kaikkien taito- ja taideaineiden eli kuvataiteen ($d=0,33$), käsityön ($d=0,22$), liikunnan ($d=0,28$) ja musiikin ($d=0,23$) kohdilla voimakkuudeltaan pientä ($d > 0,20$).

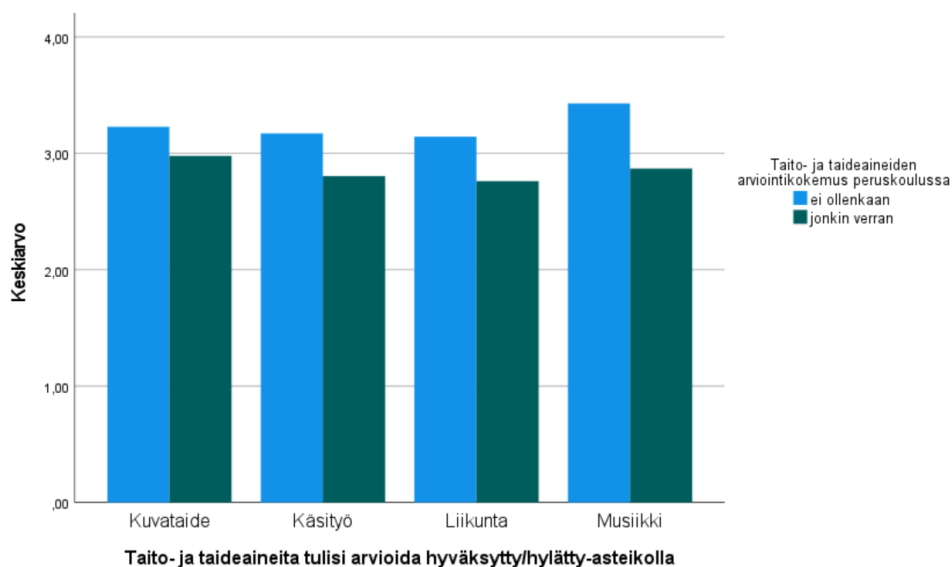
Toisen selitettävän muuttujan “arviointin tulisi perustua oppilaan aktiivisuuteen” kohdalla vastaajat, joilla on jonkin verran kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa olivat jokaisen taito- ja taideaineen arvioinnista vähemmän sitä mieltä, että niissä arvioinnin tulisi perustua oppilaan aktiivisuuteen kuin ne vastaajat, joilla ei ollut ollenkaan kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa. Erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä tai efektikooltaan merkittäviä.

Kolmannen selitettävän muuttujan “arviointin tulisi olla numeerista” kohdalla vastaajat, joilla on jonkin verran kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista olivat kuvataiteen ($d=0,20$),

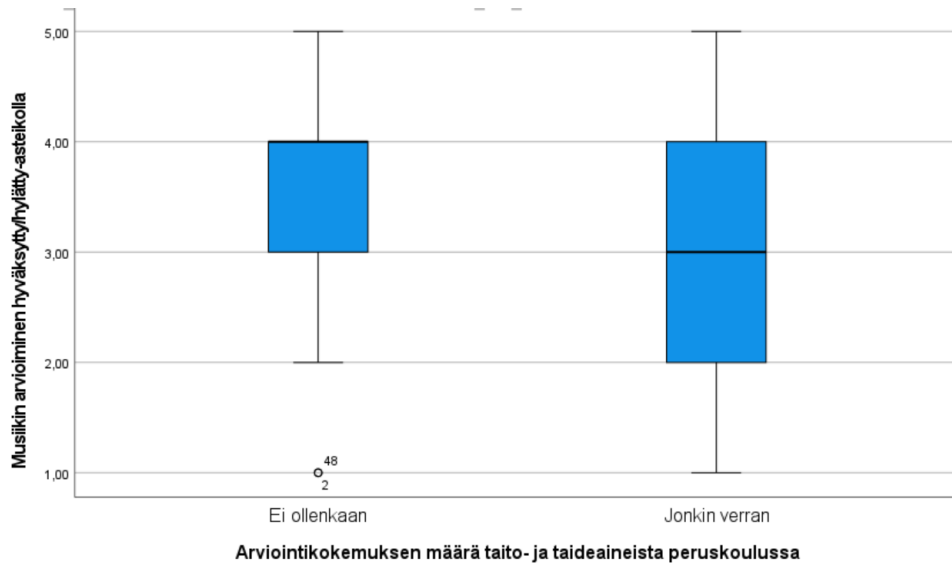
käsityön ($d=0,26$), liikunnan ($d=0,21$) ja musiikin ($d=0,37$) kohdilla enemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi olla numeerista kuin ne vastaajat, joilla ei ole ollenkaan kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista. Vaikka erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, oli niiden efektikokojen voimakkuus pientä ($d>0,20$).

Neljännän selitettävän väitteen “arvioinnin tulisi perustua hyväksyty/hylätty-arviointiin” kohdalla vastaajat, joilla on jonkin verran kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa olivat kuvataiteen ($ka=38,82$, $Md=3$), käsityön ($ka=37,67$, $Md=3$) ja liikunnan ($ka=37,88$) osalta vähemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi perustua hyväksyty/hylätty-asteikkoon kuin ne vastaajat, joilla ei ole ollenkaan kokemusta kuvataiteen ($ka=43,87$, $Md=3$), käsityön ($ka=45,37$, $Md=3$) ja liikunnan ($ka=45,1$, $Md=3$) arvioinnista peruskoulussa. Erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä kuvataiteen ($d=0,21$), käsityön ($d=0,33$) ja liikunnan ($d=0,31$) osalta, mutta niiden jokaisen efektikoko oli voimakkuudeltaan pientä ($d>0,20$).

Ainoastaan musiikin osalta selvisi, että ne vastaajat, joilla ei ole ollenkaan kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa ovat selkeästi enemmän sitä mieltä, että musiikin arviointia tulisi toteuttaa hyväksyty/hylätty-asteikolla ($ka=47,2$, $Md=4$) kuin ne vastaajat, joilla on jonkin verran kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista ($ka=36,28$, $Md=3$). Ero on tilastollisesti merkitsevää ja efektikoko oli voimakkuudeltaan pientä, melkein keskisuurta ($U(79) = 588$, $Z = -2,130$, $p = 0,033$, $d = 0,47$).

Kuvaaja 1. Keskiarvot peruskoulun taito- ja taideaineiden arviointikokemuksen vaikutuksesta luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiin hyväksyty/hylätty-asteikon hyödyntämisestä taito- ja taideaineiden arvioinnissa.

Kuvaaja 2. Ensimmäisen vastaajaryhmän mediaanien tarkempi tarkastelu koskien luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä hyväksyty/hylätty-asteikon hyödyntämisestä musiikin arvioinnissa.

Viidennen selitettävän väitteen “taito- ja taideaineiden arviointia on haastavampaa toteuttaa lukuaineiden arviointiin verrattuna” kohdalla vastaajat, joilla on jonkin verran kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa olivat käsityön ($ka=39,5$, $Md=4$), liikunnan ($ka=38,67$, $Md=4$) ja musiikin ($ka=40,95$, $Md=4$) osalta vähemmän sitä mieltä, että niiden arviointia on haastavampaa toteuttaa verrattuna lukuaineiden arviointiin kuin taas ne vastaajat, joilla ei ole ollenkaan kokemusta käsityön ($ka=42,97$, $Md=4$), liikunnan ($ka=44,06$, $Md=4$) ja musiikin ($ka=41,07$, $Md=4$) arvioinnista peruskoulussa. Erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä käsityön, liikunnan ja musiikin osalta. Liikunnan kohdalla efektikoon voimakkuus oli pientä ($d=0,23 > 0,20$).

Kuvataiteen kohdalla ne vastaajat, joilla on jonkin verran kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa olivat enemmän sitä mieltä, että kuvataidetta on haastavampaa arvioida verrattuna lukuaineiden arviointiin ($ka=41,36$, $Md=4$) kuin ne vastaajat, joilla ei ole ollenkaan kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa ($ka=40,53$, $Md=4$). Tämä tulos poikkesi muista taito- ja taideaineista saaduista tuloksista. Ero ei kuitenkaan ollut kuvataiteenkaan osalta tilastollisesti merkitsevä tai efektikooltaan merkittävä.

4.1.2 Vastaajaryhmä 2, peruskoulun aloitusvuosi

Toinen vastaajaryhmä jakautui kahteen osaryhmään “ennen vuotta 2005 peruskoulunsa aloittaneet” (N=27) ja “vuoden 2005 jälkeen peruskoulunsa aloittaneet” (N=54). Tämän vastaajaryhmän osaryhmien keskiarvoeroja vertailtiin jokaisen selitettävän muuttujan kohdalla jokaista taito- ja taideainetta kohden. Osaryhmien keskiarvoissa ei ollut nähtävissä suuria eroja, eivätkä tulokset olleet tilastollisesti merkitseviä. Kuitenkin efektikoko oli osassa vastauksista voimakkuudeltaan pientä. Seuraavaksi tarkastellaan toisesta vastaajaryhmästä ja selitettävistä muuttujista koostuvaa taulukkoa.

Taulukko 7. Peruskoulun aloitusvuoden vaikutus selitettäviin muuttujiin eri taito- ja taideaineiden kohdalla.

	ennen vuotta 2005			vuoden 2005 jälkeen			U	Z	p	d _{Cohen}
	n	Md	Ka	n	Md	Ka				
1. taitoperustainen										
kuvataide	27	3	43,52	54	3	39,74	661	-0,71	0,475	0,15
käsityö		4	42,65		3,5	40,18	684,5	-0,48	0,629	0,1
liikunta		3	42,72		3	40,14	682,5	-0,49	0,627	0,1
musiikki		3	42,76		3	40,12	681,5	-0,5	0,617	0,12
2. aktiivisuusperustainen										
kuvataide	27	4	37,54	54	4	42,73	635,5	-1,08	0,281	0,21
käsityö		4	40,37		4	41,31	712	-0,2	0,842	0,04
liikunta		4	39,61		4	41,69	691,5	-0,43	0,666	0,08
musiikki		4	42,17		4	40,42	697,5	-0,37	0,713	0,07
3. numeerinen arvosana										
kuvataide	27	3	37,83	54	3	42,58	643,5	-0,89	0,374	0,91
käsityö		3	38,04		3	42,48	649	-0,83	0,404	0,18
liikunta		3	41,28		3	40,86	721,5	-0,08	0,938	0,02
musiikki		3	40,67		3	41,17	720	-0,09	0,925	0,02
4. hyväksytyt/hylätyt										
kuvataide	27	4	45,76	54	3	38,62	600,5	-1,33	0,185	0,29
käsityö		3	44,8		3	39,1	626,5	-1,06	0,29	0,23
liikunta		2	40,35		3	41,32	711,5	-0,18	0,857	0,04
musiikki		3	41,33		3	40,83	720	-0,09	0,926	0,02
5. vaik. lukuaineiden. arv.										
kuvataide	27	4	36,89	54	4	43,06	618	-1,3	0,193	0,25
käsityö		4	35,76		4	43,62	587,5	-1,62	0,106	0,32
liikunta		4	34,36		4	44,27	552,5	-1,95	0,051	0,4
musiikki		4	39,54		4	41,73	689,5	-0,46	0,649	0,09

Ensimmäisen selitettävän muuttujan “arvioinnin tulisi perustua oppilaan taitoihin” kohdalla vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa ennen vuotta 2005 olivat enemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi perustua oppilaan taitoihin kuin ne vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa vuoden 2005 jälkeen. Erot eivät kuitenkaan olleet yhdenkään oppiaineen kohdalla tilastollisesti merkitseviä.

Toisen selitettävän väitteen “arvioinnin tulisi perustua oppilaan aktiivisuuteen” kohdalla vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa ennen vuotta 2005 olivat kuvataiteen (ka =

37,54 < 42,73), käsityön (ka = 41,31 < 40,37) ja liikunnan (ka = 41,69 < 39,61) kohdalla vähemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi perustua oppilaan aktiivisuuteen kuin ne vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa vuoden 2005 jälkeen. Erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä. Efektikoon voimakkuus oli kuvataiteen osalta pientä ($d=0,21 > 0,20$).

Musiikin osalta vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa ennen vuotta 2005 olivat enemmän sitä mieltä, että musiikin arvioinnin tulisi perustua oppilaan aktiivisuuteen (ka=42,17, Md=3) kuin ne vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa vuoden 2005 jälkeen (ka=40,42, Md=3). Ero ei kuitenkaan ollut musiikinkaan osalta tilastollisesti merkitsevä eikä efektikooltaan merkittävä.

Kolmannen selitettävän väitteen “arvioinnin tulisi olla numeerista” kohdalla vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa ennen vuotta 2005 olivat kuvataiteen (ka=37,83<42,58), käsityön (ka=38,04 < 42,48) ja musiikin (ka= 40,67 < 41,17) kohdalla vähemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi olla numeerista kuin ne vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa vuoden 2005 jälkeen. Erot eivät kuitenkaan olleet näiden oppiaineiden kohdalla tilastollisesti merkitseviä eivätkä efektikoiltaan merkittäviä.

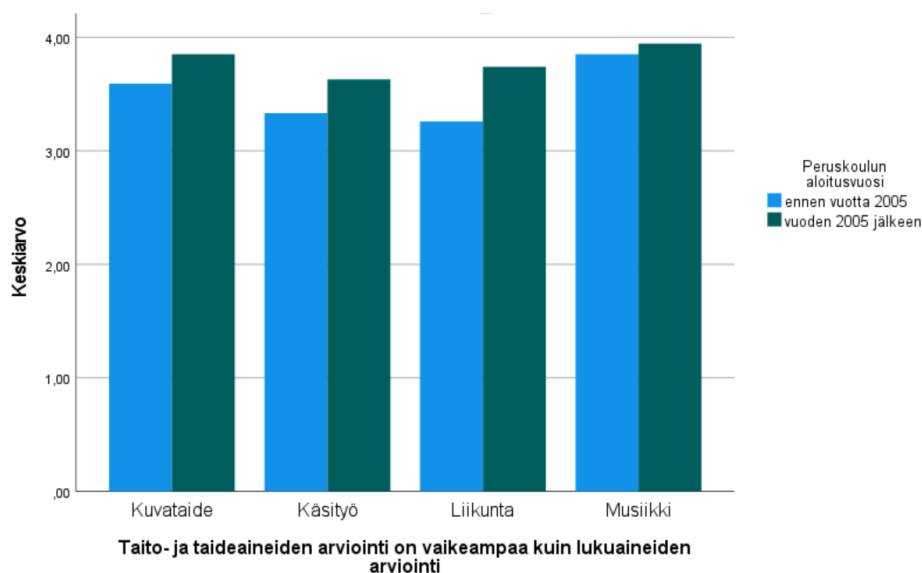
Liikunnan osalta vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa ennen vuotta 2005 olivat enemmän sitä mieltä, että musiikin arvioinnin tulisi olla numeerista (ka=41,28, Md=3) kuin ne vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa vuoden 2005 jälkeen (ka=40,68, Md=3). Ero ei kuitenkaan ollut liikunnankaan osalta tilastollisesti merkitsevä tai efektikooltaan merkittävä.

Neljännän selitettävän väitteen “arvioinnin tulisi perustua hyväksyty/hylätty-arviointiin” kohdalla vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa enne vuotta 2005 olivat kuvataiteen (ka=45,76 < 38,62), käsityön (ka=44,8 < 39,1) ja musiikin (ka=41,33 < 40,83) osalta enemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi perustua hyväksyty/hylätty-asteikkoon kuin ne vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa vuoden 2005 jälkeen. Erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä kuvataiteen, käsityön ja musiikin osalta. Kuvataiteen ($d=0,29$) ja käsityön ($d=0,23$) kohdilla efektikoon voimakkuus oli pientä ($d>0,20$).

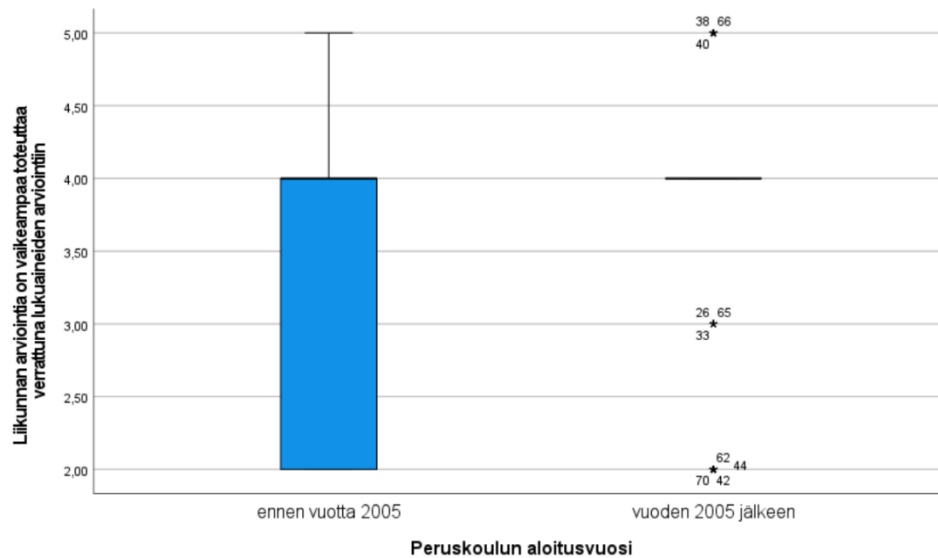
Liikunnan osalta selvisi, että ne vastaajat, joilla ei ole ollenkaan kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa ovat vähemmän sitä mieltä, että liikunnan arviointia tulisi toteuttaa hyväksyty/hylätty-asteikolla (ka=40,35, Md=2) kuin ne vastaajat, joilla on

jonkin verran kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista ($ka=41,32$, $Md=3$). Ero ei ollut liikunnakaan osalta tilastollisesti merkitsevää tai efektikooltaan merkittävä.

Viidennen selitettävän muuttujan “taito- ja taideaineiden arviointia on haastavampaa toteuttaa lukuaineiden arviointiin verrattuna” kohdalla osaryhmien mielipiteet poikkesivat aiempaa selkeämmin toisistaan, vaikkakin molempien osaryhmien mielipiteet olivat saman suuntaisia. Ne vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa ennen vuotta 2005 olivat selkeästi vähemmän sitä mieltä, että taito- ja taideaineita on haastavampaa toteuttaa verrattuna lukuaineiden arviointiin kuin ne vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa vuoden 2005 jälkeen. Erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, mutta niiden efektikokojen voimakkuudet olivat pieniä. Liikunnan osalta “ennen vuoden 2005” ($ka=34,36$, $Md=4$) ja “vuoden 2005 jälkeen” ($ka=44,27$, $Md=4$) ryhmien välisten keskiarvojen ero on melkein tilastollisesti merkitsevää ja efektikooltaan melkein keskisuurta ($U(79) = 552,5$, $Z = -1,95$, $p = 0,051$, $d=0,40$). Viidennestä selitettävästä muuttujasta tehty kuvaaja näyttääkin liikunnan kohdalla osaryhmien keskiarvojen olevan selkeästi eniten kauimpana toisistaan. Osaryhmien mediaanien tarkemmasta tarkastelusta selvisi, että vastaukset hajautuivat erittäin laajalle alueelle.

Kuvaaja 3. Keskiarvot peruskoulun aloitusvuoden vaikutuksesta luokanopettajaopiskelijan näkemyksiin siitä, onko taito- ja taideaineita haastavampaa arvioida verrattuna lukuaineiden arviointiin.

Kuvaaja 4. Toisen vastaajaryhmän mediaanien tarkempi tarkastelu koskien luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä siitä, onko liikunnan arvioiminen haastavampaa verrattuna lukuaineiden arviointiin.

4.1.3 Vastaajaryhmä 3, taito- ja taideaineiden opettamisen mielekkääksi kokeminen

Kolmas ryhmä jakautui neljään vastaajaryhmään jokaisen taito- ja taideaineen mukaisesti sekä näiden neljän ryhmän sisällä vielä kahteen osaryhmään “eri mieltä, en osaa sanoa” ja “samaa mieltä”. Tätä vastaajaryhmää verrattiin erikseen jokaiseen selitettävään muuttujaan. Ryhmien keskiarvot pysyivät lähes kaikkien selitettävien muuttujien kohdalla lähellä toisiaan.

Efektikoot olivat voimakkuudeltaan pientä monen tuloksen kohdalla, vaikka tulokset eivät niiden kohdalla olleetkaan tilastollisesti merkitseviä. Käsityön osalta tuloksissa oli nähtävissä suurtakin heittoa osaryhmien keskiarvojen välillä ja siksi myös tuloksista nousi tilastollisesti merkitseviä tuloksia. Merkittävyydeltään efektikoot ylsivät käsityön osaryhmien keskiarvoerojen osalta jopa keskiuureen voimakkuuteen. Seuraavaksi tarkastellaan kolmannesta vastaajaryhmästä ja selitettävistä muuttujista koostuvaa taulukkoa.

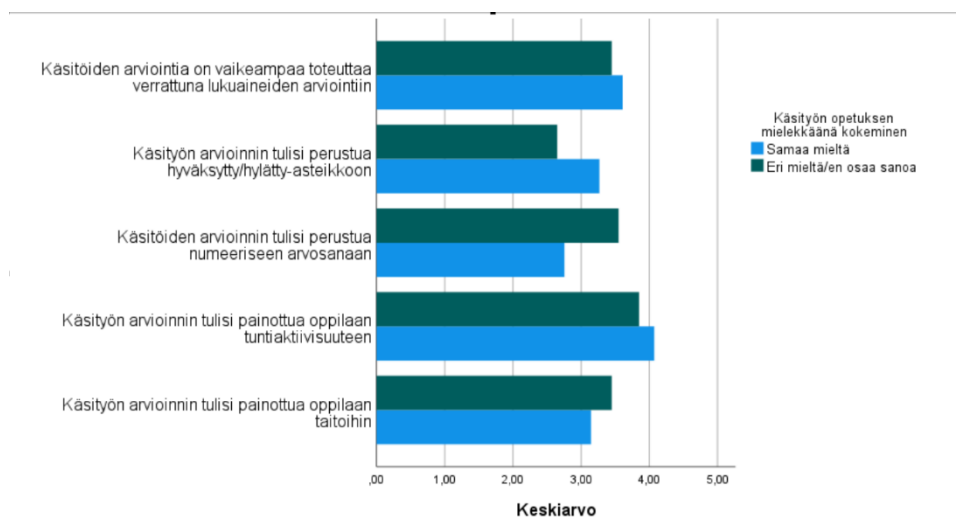
Taulukko 8. Eri taito- ja taideaineiden mielekkäinä kokemisen vaikutus selitettäviin muuttujiin eri taito- ja taideaineiden kohdalla.

1. kuvataide	eri mieltä/en osaa sanoa			samaa mieltä			U	Z	p	d _{Cohen}
	n	Md	Ka	n	Md	Ka				
taitoperustainen	26	3	42,58	55	3	40,25	674	-0,44	0,664	0,09
aktiivisuusperustainen		4	41,35		4	40,84	706	-0,11	0,917	0,02
numeerisuus		3	40,48		3	41,24	701,5	-0,14	0,887	0,03
hyv/hyl		3	41,37		3	40,83	705,5	-0,1	0,921	0,02
vaike. ver. lukuain.		4	40,63		4	41,17	705,5	-0,11	0,91	0,02
2. käsityö										
taitoperustainen	41	3	36,89	40	3	45,21	651,5	-1,72	0,085	0,36
aktiivisuusperustainen		4	43,98		4	37,95	698	-1,35	0,176	0,26
numeerisuus		3	33,2		4	49	500	-3,15	0,002	0,71
hyv/hyl		3	46,68		3	35,17	587	-2,27	0,023	0,5
vaike. ver. lukuain.		4	42,71		4	39,25	750	-0,75	0,451	0,15
3. liikunta										
taitoperustainen	30	2,5	35,23	51	3	44,39	592	-1,77	0,077	0,38
aktiivisuusperustainen		4	38,37		4	42,55	686	-0,89	0,374	0,17
numeerisuus		3	38,28		3	42,6	683,5	-0,83	0,407	0,18
hyv/hyl		3	45,08		3	38,6	642,5	-1,23	0,218	0,27
vaike. ver. lukuain.		4	42,4		4	40,18	723	-0,45	0,651	0,09
4. musiikki										
taitoperustainen	49	3	38,9	32	3	44,25	680	-1,06	0,291	0,23
aktiivisuusperustainen		4	38,43		4	44,94	658	-1,42	0,156	0,27
numeerisuus		3	38,2		3	45,28	647	-1,37	0,169	0,3
hyv/hyl		3	43,63		3	36,97	655	-1,28	0,199	0,28
vaike. ver. lukuain.		4	41,93		4	39,58	738,5	-0,51	0,613	0,1

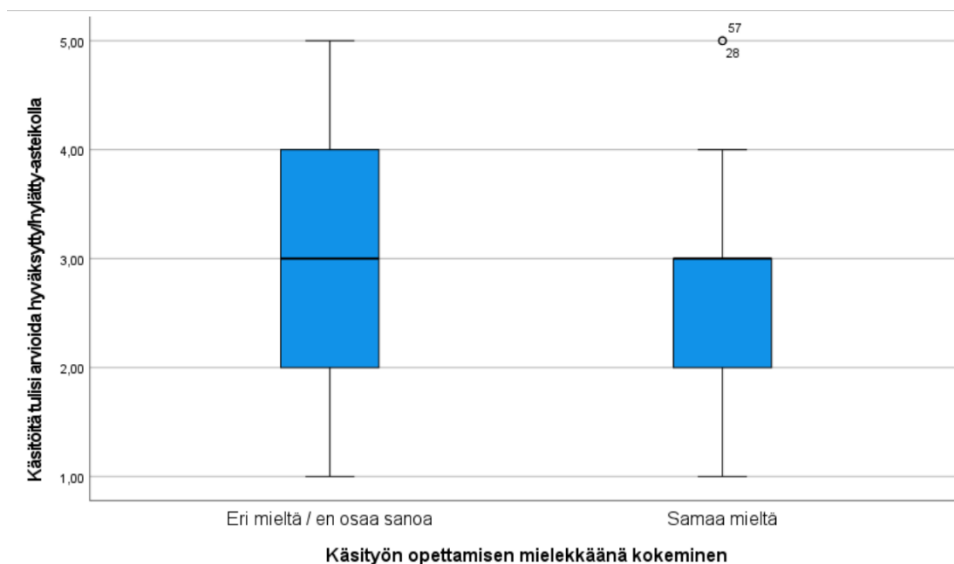
Kolmannen vastaajaryhmän ensimmäisenä tarkastelun kohteena oli kuvataiteen mielekkäinä kokemisen vaikutus kuvataiteen selitettäviin muuttujiin. Ryhmien vastausten keskiarvot vaihtelivat hieman eri selitettävien muuttujien kohdilla. Tulokset eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä, ja siitä voidaan päätellä, ettei kuvataiteen opettamisen kokeminen mielekkäinä vaikuta vastaajien mielipiteisiin siitä, tulisiko kuvataiteen arvioinnin perustua taitoihin vai aktiivisuuteen, olla numeerista vai perustua hyväksyty/hylätty-asteikkoon tai siihen, onko kuvataidetta haastavampaa arvioida verrattuna lukuaineiden arviointiin.

Käsityön kohdalla oli huomattavaa eroa ryhmien vastausten välillä. Ne vastaajat, jotka kokevat käsityön opettamisen mielekkäinä olivat enemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi olla oppilaan taitoihin perustuvaa (ka=45,21, Md=3) kuin ne vastaajat, jotka eivät pidä käsityön opettamista mielekkäinä tai eivät tiedä, mitä mieltä ovat (ka= 36,85, Md=3). Osaryhmien erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, mutta efektikoko oli voimakkuudeltaan pientä ($d=0,36 > 0,20$). Ne vastaajat, jotka kokevat käsityön opettamisen mielekkäinä (ka=37,95, Md=4) olivat vähemmän aktiivisuuteen perustuvan arvioinnin kannalla kuin ne vastaajat, jotka eivät pidä käsityön opettamista mielekkäinä (ka= 43,98, Md=4). Tulokset eivät olleet tämänkään selitettävän muuttujan kohdalla tilastollisesti merkitseviä, mutta efektikoko oli jälleen voimakkuudeltaan pientä ($d=0,26 > 0,20$).

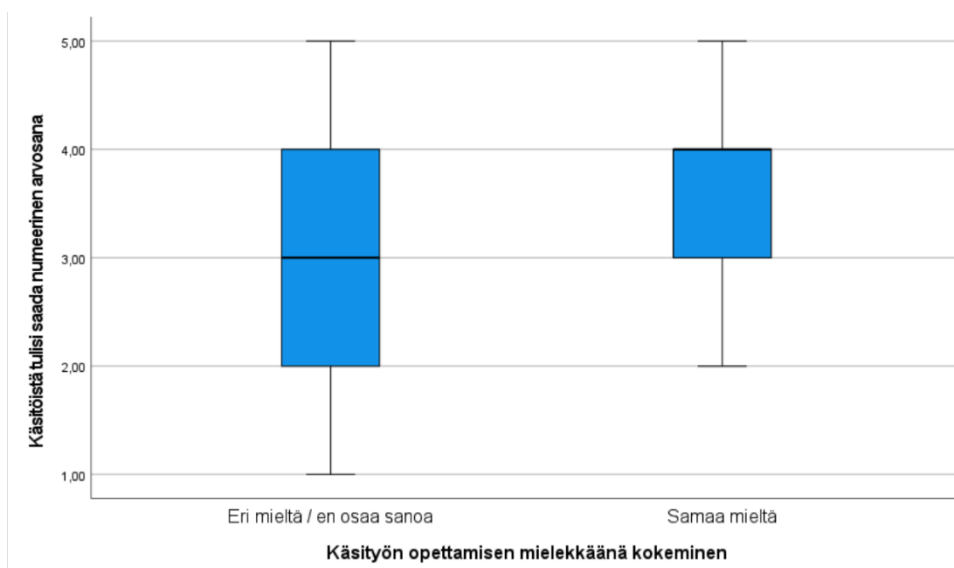
Vastaajat, jotka kokevat käsityön opettamisen mielekkäänä olivat huomattavasti enemmän sitä mieltä, että käsityön arvioinnin tulisi olla numeerista ($k_a=49$, $M_d=4$) kuin ne vastaajat, jotka eivät pidä käsityön opettamista mielekkäänä tai eivät osaa sanoa, mitä mieltä ovat ($k_a=33,2$, $M_d=3$). Ero on tilastollisesti merkitsevää ja efektikoon voimakkuudeltaan keskiuurta ($U(79) = 500$, $Z = -3,15$, $p = 0,002$, $d=0,71$). Ne vastaajat, jotka kokevat käsityön opettamisen mielekkäänä ($k_a=35,17$, $M_d=3$) olivat selkeästi vähemmän sitä mieltä, että käsityön arvioinnin tulisi painottua oppilaan aktiivisuuteen kuin ne vastaajat, jotka ovat eri mieltä tai eivät osaa sanoa, mitä mieltä ovat ($k_a=46,68$, $M_d=3$). Näidenkin osaryhmien keskiarvojen ero oli tilastollisesti merkitsevää ja efektikoko voimakkuudeltaan keskiuurta ($U(79) = 587$, $Z = -2,27$, $p = 0,023$, $d=0,50$). Kuvaajista voi tarkastella käsityön osaryhmien keskiarvojen eroja eri selitettävien muuttujien kohdilla sekä mediaaneja numeerisuuden ja hyväksyty/hylätty-asteikon osilta. Mediaanit muodostuvat varsinkin hyväksyty/hylätty-asteikon kohdalla hyvin laajalle hajautuneista vastauksista.

Kuvaaja 5. Keskiarvot käsityön opettamisen mielekkäänä kokemisen vaikutuksesta luokanopettajaopiskelijan näkemyksiin eri selitettäviin muuttujiin käsityön osalta.

Kuvaaja 6. Kolmannen vastaajaryhmän mediaanien tarkempi tarkastelu koskien luokanopettajaopiskelijoiden käsityön opettamisen mielekkäänä kokemisen vaikutusta heidän näkemyksiinsä siitä, tulisiko käsitöitä arvioida hyväksyty/hylätty-asteikolla.

Kuvaaja 7. Kolmannen vastaajaryhmän mediaanien tarkempi tarkastelu koskien luokanopettajaopiskelijoiden käsityön opettamisen mielekkäänä kokemisen vaikutusta heidän näkemyksiinsä siitä, tulisiko käsitöitä arvioida numeerisesti.

Liikunnan osalta ryhmien välillä oli jonkin verran eroa, mutta ei kuitenkaan niin paljon, että tulokset olisivat olleet tilastollisesti merkitseviä. Huomioon on kuitenkin otettava osaryhmien

keskiarvoerojen merkittävät efektikoot, joiden voimakkuudet olivat pieniä muutaman tuloksen kohdalla. Ne vastaajat, jotka kokevat liikunnan opettamisen mielekkäänä ($ka = 44,39$, $Md = 3$) olivat enemmän sitä mieltä, että liikunnan arvioinnin tulisi painottua oppilaan taitoihin kuin ne jotka, eivät koe liikunnan opettamista mielekkäänä tai eivät tiedä, mitä mieltä ovat ($ka = 35,23$, $Md = 2,5$). Vastaajien keskiarvot jakautuivat lähes samalla tavalla muuttujan “liikunnan arvioinnin tulisi perustua oppilaan tuntuaktiivisuuteen” kohdalla. Ne vastaajat, jotka kokevat liikunnan opettamisen mielekkäänä ($ka = 42,55$, $Md = 4$) olivat enemmän sitä mieltä, että liikunnan arvioinnin tulisi perustua oppilaan aktiivisuuteen kuin ne jotka, eivät koe liikunnan opettamista mielekkäänä ($ka = 38,37$, $Md = 4$). Kumpikaan tulos ei ollut tilastollisesti merkitsevä. Osaryhmien keskiarvojen eron efektikoko oli kuitenkin merkittävä taitoperustaisuutta koskevan selitettävän muuttujan kohdalla ($d = 0,38 > 0,20$), sillä se oli voimakkuudeltaan pientä, mutta aktiivisuutta koskevan selitettävän muuttujan kohdalla keskiarvojen ero ei ollut efektikooltaan merkittävä ($d = 0,17 < 0,20$). Tästä voitiin tehdä päätelmä siitä, että taitoperustaisuuden kohdalla osaryhmien keskiarvojen ero oli merkittävämpää kuin aktiivisuusperustaisuuden kohdalla.

Numeerisuuden osalta ne vastaajat, jotka kokevat liikunnan opettamisen mielekkäänä ($ka = 42,60$, $Md = 3$) olivat enemmän sitä mieltä, että liikunnan arvioinnin tulisi olla numeerista kuin ne, jotka eivät koe liikunnan opettamista mielekkäänä ($ka = 38,28$, $Md = 3$). Osaryhmien keskiarvojen ero ei ollut tilastollisesti merkitsevää. Aktiivisuuden kohdalla taas ne vastaajat, jotka kokevat liikunnan arvioinnin mielekkäänä ($ka = 38,6$, $Md = 3$) ovat vähemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi tapahtua hyväksyty/hylätty-asteikolla kuin ne vastaajat, jotka eivät koe liikunnan opettamista mielekkäänä ($ka = 45,08$, $Md = 3$). Tulos ei ollut tilastollisesti merkitsevää, mutta osaryhmien keskiarvojen ero oli voimakkuudeltaan pientä ($d = 0,27 > 0,20$).

Musiikin osalta vastaukset olivat saman suuntaisia kuin liikunnan kohdalla; ryhmien välillä oli jonkin verran eroa, mutta ei kuitenkaan niin paljon, että tulokset olisivat olleet tilastollisesti merkitseviä. Tuloksista on kuitenkin huomioitava osaryhmien keskiarvojen olevan efektikoiltaan merkittäviä. Ne vastaajat, jotka kokevat musiikin opettamisen mielekkäänä ($ka = 44,25$, $Md = 3$) olivat enemmän sitä mieltä, että musiikin arvioinnin tulisi perustua oppilaan taitoihin kuin ne jotka, eivät koe musiikin opettamista mielekkäänä ($ka = 38,9$, $Md = 2,5$). Vastaajien keskiarvot jakautuivat lähes samalla tavalla muuttujan “musiikin arvioinnin tulisi perustua oppilaan tuntuaktiivisuuteen” kohdalla. Ne vastaajat, jotka kokevat

musiikin opettamisen mielekkäänä ($ka = 44,94$, $Md = 4$) olivat enemmän sitä mieltä, että musiikin arvioinnin tulisi perustua oppilaan aktiivisuuteen kuin ne jotka, eivät koe musiikin opettamista mielekkäänä ($ka = 38,43$, $Md = 4$). Erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, mutta sekä taitoperustaisen ($d = 0,23 > 0,20$) että aktiivisuusperustaisen ($d = 0,27 > 0,20$) kohdilla efektikoot olivat merkittäviä, sillä niiden efektikokojen voimakkuus oli pientä.

Numeerisuuden osalta ne vastaajat, jotka kokevat musiikin opettamisen mielekkääksi ($ka = 45,28$, $Md = 3$) olivat enemmän sitä mieltä, että musiikin arvioinnin tulisi olla numeerista kuin ne, jotka eivät koe musiikin opettamista mielekkääksi ($ka = 38,2$, $Md = 3$). Vaikka tulos ei ollut tilastollisesti merkitsevä, oli ero merkittävä efektikokoa tarkasteltaessa ($d = 0,30 > 0,20$). Aktiivisuuden kohdalla taas ne vastaajat, jotka kokevat musiikin arvioinnin mielekkäänä ($ka = 39,97$, $Md = 3$) ovat vähemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi tapahtua hyväksyty/hylätty-asteikolla kuin ne vastaajat, jotka eivät koe musiikin opettamista mielekkäänä ($ka = 43,63$, $Md = 3$). Tämäkään ero ei ollut tilastollisesti merkitsevää, mutta merkittävä efektikoon perusteella ($d = 0,28 > 0,20$).

Tuloksista nousi esiin, että yhdenkään taito- ja taideaineen kohdalla osaryhmien väliltä ei löytynyt tilastollisesti merkitseviä tai efektikooltaan merkittäviä eroja selitettävän muuttujan “taito- ja taideainetta ‘X’ on vaikeampaa arvioida verrattuna lukuaineiden arviointiin” kohdalla.

4.2 Luokanopettajaopiskelijoiden perusteluita näkemyksilleen taito- ja taideaineiden arvioinnista

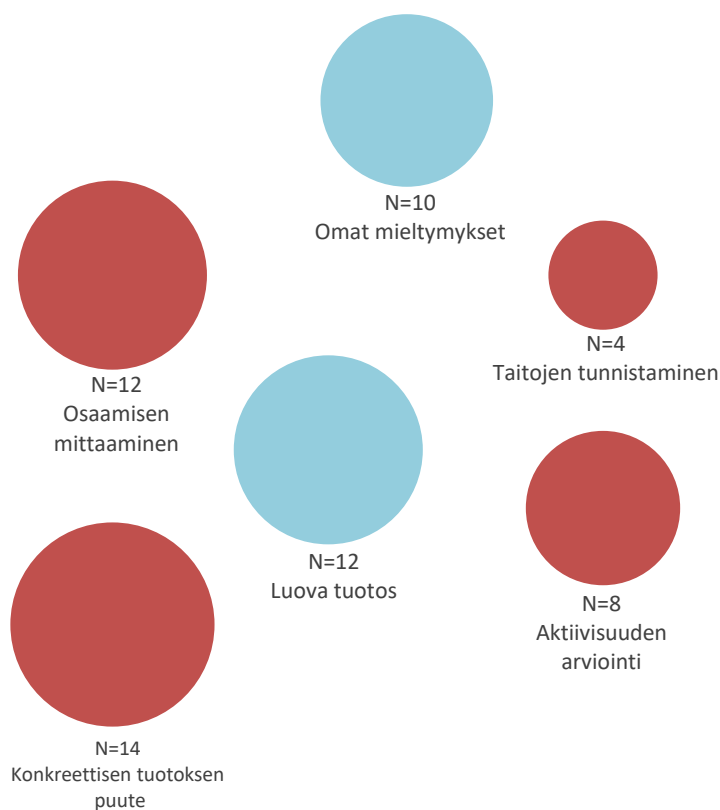
Tässä kappaleessa esitellään, millaisia perusteluita luokanopettajaopiskelijoilla oli näkemyksilleen taito- ja taideaineiden arvioinnista. Näkemyksiä esitellään nostamalla esille avoimista kysymyksistä esille nousseita teemoja, käsitellen jokaista neljää avointa kysymystä yksi kerrallaan.

4.2.1 Taito- ja taideaineiden arvioinnin haastavuus verrattuna lukuaineisiin

Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä nostettiin esille perusteluja väittämään ” Koen, että seuraavien taito- ja taideaineiden arviointia on haastavampaa toteuttaa verrattuna lukuaineiden arviointiin”. Ensimmäiseen avoimeen kysymykseen vastauksia kertyi 38. Näistä 31 oli sitä mieltä, että taito- ja taideaineiden arviointia on haastavampaa toteuttaa verrattuna lukuaineiden arviointiin. Esille nousseet teemat liittyivät arviointikeinojen haasteisiin (kuvaajassa punainen) sekä taito- ja taideaineiden luovan luonteen tuomiin haasteisiin (kuvaajassa sininen).

Arvioinnin haastavuuteen liittyvät teemat

Kuvaaja 3. Arvioinnin haastavuuteen liittyvät teemat

Suurin arviointikeinojen haasteita koskeva esille noussut teema (N=14) oli konkreettisen tuotoksen puutos, jolla viitattiin siihen, että erityisesti musiikin ja liikunnan oppiaineissa arviointia ei yleensä voi perustaa oppilaan konkreettiselle tuotokselle. Toiseksi suurin teema

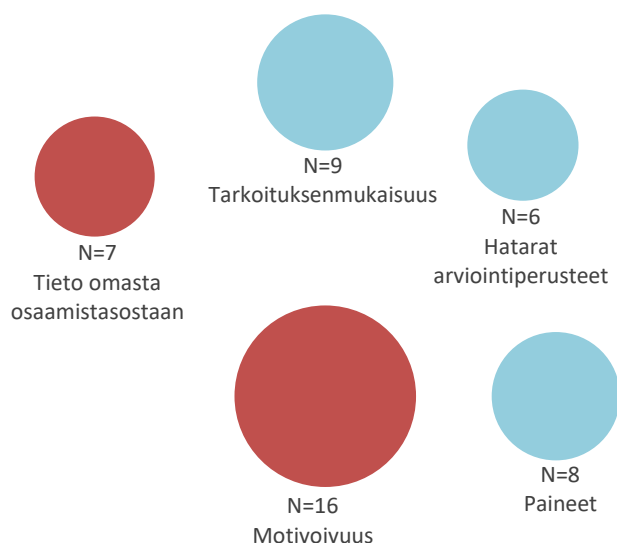
(N=12) oli osaamisen mittaaminen, jolla viitattiin siihen, että lukuaineissa osaamisen mittaaminen on helpompaa esimerkiksi kokeiden ja testien avulla. Kolmanneksi suurin (N=8) teema oli aktiivisuuden arviointi, jolla viitattiin siihen, että taito- ja taideaineissa aktiivisuuden painotus arvioinnissa on tärkeää, mutta haastavaa. Neljänneksi suurin (N=4) teema oli taitojen tunnistaminen, jolla viitattiin siihen, että erityisesti musiikissa on haastavaa tunnistaa yksittäisen oppilaan taitoja.

Suurin opettajan omien mielipiteiden sivuuttamista koskeva esille noussut teema (N=12) oli luova tuotos, jolla viitataan siihen, että taito- ja taideaineiden kohdalla oppilaiden tuotokset perustuvat luovuuteen, joka vaikeuttaa arviointia. Tähän luovaan tuotokseen liittyen toiseksi suurin teema (N=10) oli omat mieltymykset, joilla viitattiin siihen, että näitä luovia tuotoksia arvioidessa opettajien omien mieltymysten sivuuttaminen koetaan hankalaksi.

4.2.2 Numeerisuus arvioinnissa

Toisessa avoimessa kysymyksessä nostettiin esille perusteluja väittämiin ” koen, että seuraavista aineista tulisi saada numeerinen arvosana” ja ”koen, että seuraavia aineita tulisi arvioida hyväksyty/hylätty-asteikolla”. Toiseen avoimeen kysymykseen vastauksia kertyi 44. Näistä 15 oli sitä mieltä, että taito- ja taideaineita tulisi arvioida numeerisesti, ja 14 oli sitä mieltä, että taito- ja taideaineita ei tulisi arvioida numeerisesti. 15 ei osannut sanoa, tulisiko arvioinnin olla numeerista vai ei. Esille nousseet teemat liittyivät numeerisuuden hyviin (kuvaajassa punainen) ja huonoihin (kuvaajassa sininen) puoliin.

Numeerisuuteen liittyvät teemat

Kuvaaja 4. Numeerisuuteen liittyvät teemat

Suurin numeerisuuden hyötyjä koskeva esille noussut teema (N=16) oli motivaatio, joka piti sisällään kaksi eri näkökulmaa. Toinen näkökulma liittyi siihen, että taito- ja taideaineiden numeeriset arvosanat voivat motivoida niitä, joilla on esimerkiksi oppimisvaikeuksia monissa lukuaineissa ja siksi hankalaa saada niistä korkeita arvosanoja. Toinen näkökulma liittyi siihen, että hyväksyty/hylätty-asteikko ei välttämättä motivoisi yrittämään parastaan, kun tietäisi, että vähemmälläkin saisi saman hyväksytyt suoritusmerkinnän. Toiseksi suurin teema (N=7) oli tieto omasta osaamistasostaan, jolla viitattiin siihen, että numeerisen arvioinnin avulla oppilas saa hyväksytyt-merkintää laajemmin tietoa siitä, millä tasolla hänen osaamisensa on.

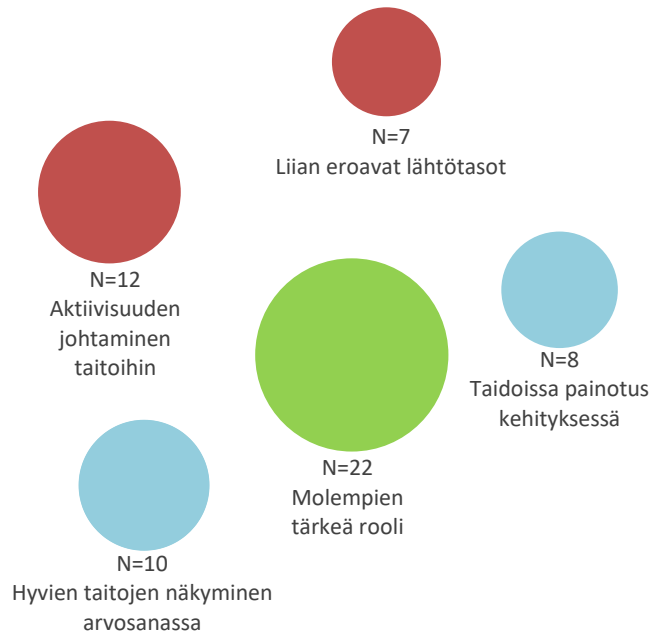
Suurin numeerisuuden haittapuolia koskeva esille noussut teema (N=9) oli tarkoituksenmukaisuus, jolla viitattiin siihen, että taito- ja taideaineiden osaamisen arvottamista tietylle numeroarvosanalle ei koettu tarkoituksenmukaiseksi. Toiseksi suurin teema (N=8) oli paineet, jolla viitattiin siihen, millaisia paineita numeerinen arviointi tuo oppimiselle. Vastauksissa nostettiin esille sitä, että itseilmaisuus harjoittavissa oppiaineissa olisi mielekkäämpää saada työskennellä ilman arvosanapainetta. Kolmanneksi suurin teema

(N=6) oli hatarat arviointiperusteet, jolla viitattiin siihen, että taito- ja taideaineissa arviointiperusteita ei koeta tarpeeksi selkeäksi, jotta numeerista arviointia olisi mielekäästä toteuttaa.

4.2.3 Arvioinnin painottuminen

Kolmannessa avoimessa kysymyksessä nostettiin esille perusteluja väittämiin ”koen, että seuraavissa aineissa arvioinnin tulisi painottua oppilaan taitoihin” ja ”koen, että seuraavissa aineissa arvioinnin tulisi painottua oppilaan aktiivisuuteen”. Kolmanteen avoimeen kysymykseen vastauksia kertyi 36. Näistä 15 oli sitä mieltä, että taito- ja taideaineiden arvioinnin tulisi painottua oppilaan aktiivisuuteen. 7 oli sitä mieltä, että taito- ja taideaineiden arvioinnin tulisi painottua oppilaan taitoihin. 14 oli sitä mieltä, että taito- ja taideaineiden arvioinnin tulisi painottua tasaisesti sekä taitoihin että aktiivisuuteen. Esille nousseet teemat liittyivät aktiivisuuden painottamiseen (kuvaajassa punainen), taitojen painottamiseen (kuvaajassa sininen) sekä molempien tärkeän roolin huomioimiseen (kuvaajassa vihreä).

Arvioinnin painotukseen liittyvät teemat

Kuvaaja 5. Arvioinnin painotukseen liittyvät teemat

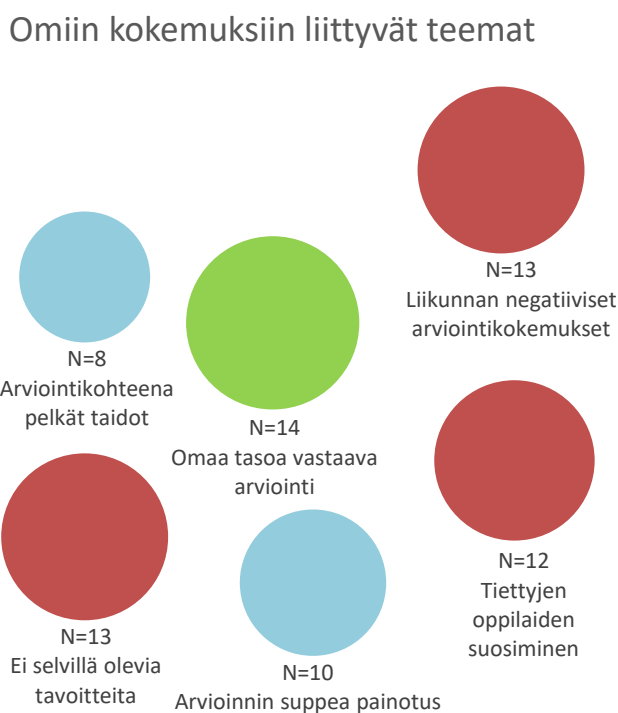
Suurin aktiivisuuden painottamista koskeva esille noussut teema (N=12) oli aktiivisuuden johtaminen taitoihin, jolla viitattiin siihen, että hyvän tuntiaktiivisuuden koettiin itsessään johtavan parempiin taitoihin. Toiseksi suurin teema (N=7) oli liian eroavat lähtötasot, jolla viitattiin siihen, että taito- ja taideaineissa arvioinnin painottumista taitoihin ei koeta tarkoituksenmukaiseksi, sillä lähtökohtaiset erot oppilaiden taitotasossa koetaan liian suuriksi.

Suurin taitojen painottamista koskeva esille noussut teema (N=10) oli hyvien taitojen näkyminen arvosanassa, jolla viitattiin siihen, että muiden oppiaineiden tapaan myös taito- ja taideaineissa hyvän taitotason tulisi näkyä arvosanassa. Toiseksi suurin teema (N=8) oli kehityksen painottaminen taidoissa, jolla viitattiin siihen, että taitoja painottaessa pitäisi keskittyä taidoissa tapahtuvaan kehitykseen eikä siihen, millä taitotasolla oppilas oppimiskokonaisuutta aloittaessaan on.

Molempien tärkeä rooli oli suurin (N=22) esille noussut teema vastauksissa, jolla viitattiin siihen, että vaikka taidot- tai aktiivisuus painottuisivat eri tavoilla arvioinnissa, toista näkökulmaa ei silti saa unohtaa. Molempien roolit koettiin tärkeäksi, ja niiden nähtiin kulkevan arvioinnissa rinnakkain.

4.2.4 Kokemukset arvioinnista omana peruskouluajana

Neljännessä avoimessa kysymyksessä nostettiin esille perusteluja väittämään ”koen, että minua ja/tai vertaisiani on arvioitu seuraavissa aineissa reilusti ja oikeudenmukaisesti oman peruskouluni aikana”. Neljänteen avoimeen kysymykseen vastauksia kertyi 39. Näistä 15 oli sitä mieltä, että heitä on arvioitu taito- ja taideaineissa oikeudenmukaisesti oman peruskoulun aikana. 14 oli sitä mieltä, että heitä on arvioitu taito- ja taideaineissa epäoikeudenmukaisesti oman peruskoulun aikana. Esille nousseet teemat liittyivät negatiivisiin kokemuksiin (kuvaajassa punainen), arvioinnin kapeakatseisuuteen (kuvaajassa sininen) sekä arvioinnin positiivisiin kokemuksiin (kuvaajassa vihreä).

Kuvaaja 6. Omiin kokemuksiin liittyvät teemat

Suurin arvioinnin negatiivisia kokemuksia koskeva esille noussut teema (N=13) oli selkeiden tavoitteiden puute, jolla viitattiin siihen, ettei vastaajilla ollut heidän kokemuksensa mukaan omana peruskouluaikana arvioinnin pohjalla olevat tavoitteet tiedossa. Yhtä suuri teema (N=13) oli liikunnan oppiaineen negatiiviset arviointikokemukset, jolla viitattiin siihen, että erityisesti liikunnan oppiaineessa arviointi koettiin yleensä epäoikeudenmukaiseksi.

Suurin arvioinnin kapeakatseisuutta koskeva esille noussut teema (N=10) oli arvioinnin suppea painotus, jolla viitattiin siihen, että esimerkiksi liikunnassa arviointi saattoi painottua vain pallopeleissä pärjäämiseen. Toiseksi suurin teema (N=8) oli pelkät taidot arvioinnin kohteena, jolla viitattiin siihen, että vastaajat eivät kokeneet, että aktiivisuutta ja yritteliäisyyttä olisi heidän peruskouluaikaanaan otettu huomioon arvioinnissa.

Suurin arvioinnin positiivisia kokemuksia koskeva esille noussut teema (N=14) oli omaa tasoa vastaava arviointi, jolla viitattiin siihen, että omana peruskouluaikana tapahtunut arviointi oli koettu oikeudenmukaiseksi ja omaa taitotasoa vastaavaksi.

5 Pohdinta

Tässä tutkimuksessa tutkittiin luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa. Tutkimuksesta sai ajankohtaista näkemystä siitä, millaiseksi tulevat opettajat kokevat taito- ja taideaineiden arvioinnin. Tuloksista on myös nähtävissä, vaikuttaako erilaiset taustat luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksissa ja mieltymyksissä heidän näkemyksiinsä taito- ja taideaineiden arvioinnista. Tässä osiossa tarkastellaan tutkimuksen toteutusta, johtopäätöksiä ja jatkotutkimusideoita.

5.1 Tutkimuksen toteuttamisen tarkastelu

Tutkimuksessa selvitettiin luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista. Tutkimukseen osallistui 81 luokanopettajaopiskelijaa Turun yliopistosta. On siis selvää, että tutkimuksen luotettavuutta lisäävä tekijä olisi ollut suurempi otoskoko. 81 vastaajaa, rajautuen vain yhteen Suomen yliopistoista, ei anna vielä luotettavaa kokonaiskuvaa siitä, millaiset luokanopettajaopiskelijoiden näkemykset taito- ja taideaineiden arvioinnista ovat.

Kysely toteutettiin monimetodisesti kyselytutkimuksena. Kyselylomake lähetettiin sähköpostitse osallistujille, jolloin tutkijat eivät ole olleet seuraamassa kyselyyn vastaamista. Täten ei voida tietää, kuinka keskittyneesti, ajatuksella ja omien näkemysten pohjalta kyselylomakkeeseen on vastattu. Kyselylomakkeeseen vastaaminen perustui vapaaehtoisuuteen, joten on mahdollista, että otos on rajautunut esimerkiksi mielenkiinnonkohteiden mukaan. Tosin tuloksista on nähtävissä, että tutkimukseen osallistuneissa on myös monia, jotka eivät esimerkiksi koe taito- ja taideaineiden opettamista mielekkäänä. Lisäksi kyselylomake oli itse laadittu, joten valmiiden ja testattujen mittareiden käyttäminen näkemysten mittaamisessa olisi voinut lisätä luotettavuutta. Itse laadittuun lomakkeeseen sisällytettiin myös vain yksi väittämä aina yhtä muuttujaa kohden, joten useamman väittämän ja myöhemmin summamuuttujien avulla olisi voitu saada kattavampi kuva vastaajan näkemyksestä. Tällöin asennetta tiettyä asiaa kohtaan, kuten tässä tutkimuksessa esimerkiksi asennetta taito- ja taideaineiden opettamisen mielekkyyttä kohtaan, olisi tutkittu useamman eri väittämän ja sitä kautta näkökulmien avulla (Tietoarkisto, 2021).

Kyselylomakkeessa joitain kohtia olisi voinut myös ilmaista selkeämmin. Lomakkeeseen ei esimerkiksi tarkennettu sitä, että arvioinnista puhuttaessa keskitymme vain summatiiviseen arviointiin. Myöskään aktiiviperustaisesta arvioinnista puhuttaessa ei tarkennettu sitä, mihin kaikkeen aktiivisuudella viitattiin. Aktiivisuuden voi ymmärtää esimerkiksi vain viittaamisaktiivisuutena, vaikka tässä tutkimuksessa käsitteen tarkoituksena oli kuvata laajemmin aktiivisuutta sekä asennetta koko taito- ja taideaineissa tapahtuvia oppimisprosesseja kohtaan. Kyselylomake kuitenkin esiteltiin kolmella henkilöllä, eikä heidän kommentistaan ilmennyt epäselvyyksiä koskien mainittuja käsitteitä.

Kyselylomakkeen lähettämisen yhteydessä annettiin myös tutkijoiden sähköpostiosoitteet, joihin neuvottiin ottamaan yhteyttä, mikäli lomakkeeseen vastaamisessa ilmenee kysyttävää. Yhteydenottoja ei kuitenkaan tullut, joten voinee siis olettaa, että ainakin suurimmalle osalle kyselylomakkeessa käytetyt termit ovat olleet selkeitä.

Lisäksi lomakkeella arviointikokemuksen määrää kysyttäessä vastauksia ei eritelty eri taito- ja taideaineisiin kuuluvien oppiaineiden mukaan samalla tavalla kuin opettamisen mielekkyyttä koskevan kysymyksen kohdalla eriteltiin. Näin ollen arviointikokemuksen pohjalta luodussa vastaajaryhmässä voi olla henkilöitä, joilla on kokemusta vain esimerkiksi kuvataiteen arvioinnista, ja tuloksissa heidän vastauksiaan verrataan esimerkiksi käsityön arviointia koskeviin kysymyksiin. Tarkoituksenmukaisempaa olisi siis voinut olla myös arviointikokemusta käsittelevän kysymyksen jakaminen oppiaineittain, ja tutkia vain tietyn oppiaineen arviointikokemusta omaavan vastaajaryhmän vastauksia heidän näkemyksiinsä samaisen oppiaineen arvioinnin toteuttamisesta.

Toinen vastaajaryhmiä koskeva luotettavuushuomio on vastaajaryhmien paikoittain epätasaiset vastaajakoot. Vastaajaryhmät pyrittiin muodostamaan mahdollisimman tasaisiksi ja sitä kautta luotettavimmin vertailtavaksi, mutta esimerkiksi taito- ja taideaineiden mielekkääksi kokemisen perusteella tehtyjen vastaajaryhmien koot vaihtelevat eri oppiaineiden välillä. Toisin sanoen osassa taito- ja taideaineista kyseisten aineiden opettamisen mielekkääksi ja ei-mielekkääksi kokevat jakautuvat tasaisesti, mutta osassa taito- ja taideaineista esimerkiksi kyseisen aineen opettamisen mielekkääksi kokevia on reilusti enemmän kuin niitä, jotka eivät koe kyseisen taito- ja taideaineen opettamista mielekkääksi, tai toisin päin.

Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi se, että tutkimusta toteuttamassa oli kaksi tutkijaa, jolloin tutkimuksessa toteutui tutkijatriangulaatio. Kun tutkittavaa aihetta tarkasteli kaksi tutkijaa,

molempien näkökulmat, huomiot ja ajatukset olivat osana tutkimuksen toteuttamista. Tämä korostui erityisesti laadullista aineistoa käsiteltäessä, kun aiheita ja teemoittelun tarkoituksenmukaisuutta oli analysoimassa kaksi tutkijaa. Myös manuaalisen laskemisen luotettavuus kasvoi, kun laskemiseen osallistui kaksi tutkijaa. Manuaalista laskemista tarvittiin kuvaajia tehdessä sekä laadullisen aineiston teemoittelussa. Lisäksi tutkimusta tehdessä toteutui menetelmätriangulaatio. Useamman menetelmän käyttäminen paransi tutkimuksen luotettavuutta, sillä tutkittavaa ilmiötä käsiteltiin monipuolisemmin ja useammasta näkökulmasta. (Hirsijärvi ym., 2010, s. 233)

5.2 Johtopäätökset

Määrällisestä tutkimusaineistosta ilmenee, että osaryhmien väliset keskiarvot poikkesivat toisistaan vähän ja tämän takia tilastollisesti merkitseviä tuloksia tuli vain muutama. Mediaanien tarkempi tarkastelu oli tämän tutkimuksen kannalta oleellista, sillä huomasimme osaryhmien vastausten hajaantuvan laajalle alueelle. Tässä tutkimuksessa otettiin myös huomioon osaryhmien keskiarvojen efektikoko, joka oli monen tuloksen kohdalla pientä, vaikka tulokset eivät p-arvon mukaan olleetkaan tilastollisesti merkitseviä. Vastaajien mielipiteet olivat paikoin hyvinkin vastakkaisia osaryhmien sisällä. Näistä hajautuneista vastauksista voidaan päätellä, että taito- ja taideaineiden arviointi on luokanopettajaopiskelijoille epäselvää. Voidaan myös todeta, että vastaajaryhmien vaikutus selitettäviin muuttujiin oli vähäistä.

Laadullisesta aineistosta eli avoimista kysymyksistä saaduista tuloksista nousi esille näkökulmia koskien esimerkiksi arvioinnin haastavuutta. Laadullisesta tutkimusaineistosta saatiin myös perusteluita numeerisuuteen sekä arvioinnin painottumiseen liittyviin kysymyksiin. Tässä osiossa esitellään tuloksista esille nousseita johtopäätöksiä ja pohdintoja, ensin koskien määrällistä ja sitten laadullista tutkimusaineistoa.

5.2.1 Pohdintaa ensimmäisen vastaajaryhmän tuloksista

Ensimmäinen vastaajaryhmä jakautui niihin vastaajiin, joilla on jonkin verran taito- ja taideaineiden arviointikokemusta peruskoulusta ja niihin vastaajiin, joilla ei ole ollenkaan taito- ja taideaineiden arviointikokemusta peruskoulussa. Ensimmäisen vastaajaryhmän osalta

ryhmien keskiarvoissa oli monen selittävän muuttujan kohdalla selkeä jako. Kuitenkin vastaajaryhmän 20 tuloksesta löytyi vain yksi tilastollisesti merkitsevä tulos. Tämä saattaakin liittyä edellä luotettavuustarkastelussa mainittuun ongelmaan siitä, että arviointikokemuksen määrää ei oltu eritelty eri oppiaineisiin kyselylomakkeessa.

Vastaajat, joilla on jonkin verran arviointikokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista olivat enemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi taito- ja taideaineissa painottua aktiivisuuden sijaan oppilaan taitojen arviointiin kuin ne, joilla ei ole ollenkaan arviointikokemusta.

Tämänhetkisestä perusopetuksen opetussuunnitelmasta (POPS, 2014) tulee ilmi, että arvioinnin tulisi painottua enemmän oppilaan aktiivisuuteen, joka herättää kysymyksiä siitä, tuntevatko arviointikokemusta omaavat luokanopettajaopiskelijat opetussuunnitelman antamat ohjeet arvioinnista, vai ovatko he eri mieltä opetussuunnitelman kanssa arvioinnin painottumisesta.

Vastaajat, joilla on jonkin verran taito- ja taideaineiden arviointikokemusta, olivat enemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi olla numeerista kuin hyväksyty/hylätty-asteikkoon perustuvaa verrattuna vastaajiin, joilla ei ole ollenkaan arviointikokemusta. Tämä voisi selittyä esimerkiksi sillä, että ne vastaajat, joilla on jonkin verran arviointikokemusta, ovat käyttäneet perusopetuksen opetussuunnitelman (POPS, 2014) mukaisesti numeerista arviointitapaa ja mahdollisesti kokeneet sen toimivaksi. Musiikin osalta osaryhmien vastausten keskiarvot hyväksyty/hylätty-asteikon käytöstä poikkesivat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Ne vastaajat, joilla on jonkin verran arviointikokemusta olivat selkeästi vähemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi perustua hyväksyty/hylätty-arviointiin kuin ne, joilla ei ole arviointikokemusta. Kuitenkaan selitettävään muuttujan “musiikin arviointi tulisi olla numeerista” ei tuottanut tilastollisesti merkitseviä tuloksia. Toisin sanoen hyväksyty/hylätty- arvioinnin puolesta tai vastaan asettuminen ei suoraan tarkoittanut sitä, että näkemys numeerisesta arvioinnista olisi ollut yhtä vahva. Tämä tukee tulkintaa siitä, että taito- ja taideaineiden arviointi on luokanopettajaopiskelijoille epäselvää ja se jakaa mielipiteitä arviointitaustasta huolimatta.

Taito- ja taideaineiden arvioinnin haastavuutta verrattuna lukuaineiden arvioinnin haastavuuteen koskevan selitettävän muuttujan osalta ei kuitenkaan arviointikokemuksen osalta löytynyt selkeää jakaumaa osaryhmien keskiarvojen väliltä. Muuttujaa koskevasta avoimesta kysymyksestä kuitenkin ilmeni, että suurin osa otoksen luokanopettajaopiskelijoista ovat sitä mieltä, että taito- ja taideaineiden arviointi on

haastavampaa verrattuna lukuaineiden arviointiin. Tämä varmasti selittää osaltaan sitä, keskiarvoissa ei ollut selkeää jakoa eikä merkitseviä tuloksia, kun avoimeen kysymykseen kirjoitettujen perustelujen pohjalta voidaan olettaa arvioinnin haastavuutta koskevien näkemysten olleen melko yhteneväiset taustoista riippumatta.

5.2.2 Pohdintaa toisen vastaajaryhmän tuloksista

Toinen vastaajaryhmä jakautui niihin vastaajiin, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa ennen vuotta 2005 ja niihin, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa vuoden 2005 jälkeen. Näiden kahden osaryhmän väliltä ei löytynyt tilastollisesti merkitseviä tuloksia koskien näkemyksiä arvioinnin numeerisuudesta tai painottumisesta. On siis tämän otoksen osalta pääteltävissä, että vastaajien peruskoulun aloitusvuodella ei ole merkitystä heidän näkemyksiinsä siitä, tulisiko taito- ja taideaineiden arvioinnin olla numeerista vai ei, tai tulisiko taito ja taideaineiden arvioinnin painottua taitoihin vai aktiivisuuteen.

Taito- ja taideaineiden arvioinnin haastavuutta verrattuna lukuaineiden arvioinnin haastavuuteen koskevan selitettävän muuttujan osalta osaryhmien keskiarvot poikkesivat toisistaan selkeästi, mutta vain liikunnan kohdalla ero oli tilastollisesti merkitsevää. Ne vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa ennen vuotta 2005 olivat vähemmän sitä mieltä, että taito- ja taideaineiden arviointi on haastavampaa verrattuna lukuaineiden arviointiin kuin ne vastaajat, jotka ovat aloittaneet peruskoulunsa vuoden 2005 jälkeen. Liikunnan arvioinnin kokeminen haastavammaksi verrattuna lukuaineiden arviointiin voi johtua esimerkiksi siitä, että liikunnasta ei useinkaan jää konkreettista tuotosta arvioitavaksi. Esiin kuitenkin nousee kysymys: Miksi vuoden 2005 jälkeen peruskoulunsa aloittaneet vastaajat kokevat erityisesti liikunnan, mutta myös muiden taito- ja taideaineiden arvioinnin vaikeammaksi lukuaineisiin verrattuna, kuin ennen vuotta 2005 peruskoulunsa aloittaneet?

Tämä näkemyseroavaisuus voi johtua sukupolvien välisistä eroista, sillä Y- ja Z-sukupolvien peruskoulun aloitusvuoden raja menee noin vuoden 2005 kohdalla (Niezurawska ym., 2023, s. 12). Z-sukupolvea kuvaillaan lojaalimmaksi ja töihin sitoutuneemmaksi sukupolveksi kuin aikaisempia sukupolvia (Niezurawska ym., 2023, s. 110). Vuoden 2005 jälkeen peruskoulunsa aloittaneet vastaajat voivat siis olla enemmän työhön orientoituneita ja kokea arviointiin kohdistuvat haasteet vahvemmin kuin aikaisemmin syntyneet sukupolvet. Tässä tutkimuksessa on noussut useaan otteeseen esiin vastaajien epäselvät näkemykset taito- ja

taideaineiden arvioinnista, ja vuoden 2005 jälkeen peruskoulunsa aloittaneet voivat mainitun tunnollisuutensa vuoksi kokea arvioinnin epäselvyyden suurempana ongelmana kuin ennen vuotta 2005 peruskoulunsa aloittaneet.

5.2.3 Pohdintaa kolmannen vastaajaryhmän tuloksista

Kolmas vastaajaryhmä koostui jokaisen taito- ja taideaineen opettamisen mielekkäänä kokemisen mukaisesti, eli vastaajista, jotka kokevat taito- tai taideaineen ”X” opettamisen mielekkäänä ja vastaajista, jotka eivät koe taito- tai taideaineen ”X” opettamista mielekkäänä tai eivät osaa sanoa, mitä mieltä ovat. Opettamisen mielekkääksi kokemisen voi tulkita monella eri tavalla. Se voi olla yhteydessä siihen, että luokanopettajaopiskelijalla on itsellään taitoja taide- tai taitoalalla, ja hän kokee siksi opettamisen helppona ja mielekkäänä. Toisaalta on myös mahdollista, että luokanopettajaopiskelija kokee omista taidoista riippumatta taito- ja taideaineen kiinnostavaksi ja arvokkaaksi osaksi oppiaineiden kokonaisuutta. Vaikka luokanopettajalla ei siis olisikaan erityisiä taitoja koskien taito- ja taideaineita, voi hän silti kokea kyseisen oppiaineen mielekkäänä, jos hänellä on kiinnostusta kyseiseen oppiaineeseen.

Kuvataiteen opettamisen mielekkäänä kokeminen ei vaikuttanut vastaajien näkemyksiin siitä, miten kuvataidetta tulisi arvioida, miten arviointia tulisi painottaa tai miten vastaajat kokivat kuvataiteen arvioinnin haastavuuden verrattuna lukuaineisiin. Kuvataiteen opettamisen kokivat mielekkääksi 55 luokanopettajaopiskelijaa ja 26 vastaajista ei kokenut sen opettamista mielekkäänä tai he eivät osanneet sanoa, mitä mieltä ovat. Osaryhmien koot poikkesivat siis selkeästi toisistaan, ja se saattoikin vaikuttaa tuloksien luotettavuuteen. On mahdollista, että keskiarvoissa ei ole eroja sen takia, että kuvataiteen opettamista ja sitä mukaa myös sen arvioimista saatetaan pitää yleisesti luokanopettajien keskuudessa epäselvänä.

Käsityön osalta näkemykset kyseisen oppiaineen arviointimenetelmästä ja -perusteista poikkesivat osaryhmien välillä paljon. Ne vastaajat, jotka pitivät käsityön opettamista mielekkäänä, olivat selkeästi enemmän sitä mieltä, että käsityön arvioinnin tulisi painottua oppilaan taitoihin kuin aktiivisuuteen. Puolestaan ne vastaajat, jotka eivät pidä käsityön opettamista mielekkäänä tai eivät osaa sanoa, mitä mieltä ovat, olivat enemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi painottua enemmän oppilaan aktiivisuuteen kuin taitoihin. Mielekkyyden yhteys taitojen tai aktiivisuuden painottamiseen voisi selittyä esimerkiksi edellä mainitussa pohdinnassa siitä, onko mielekkyys itsestään yhteydessä taitoihin opettaa kyseistä ainetta. Jos

näin oletetaan, silloin käsityön opettamisen mielekkääksi kokevat luokanopettajaopiskelijat voivat kokea arvioinnin painottumisen taitoihin tärkeänä, sillä heillä on myös taitoa arvioida oppilaiden konkreettisia tuotoksia mahdollisesti niitä luokanopettajia paremmin, jotka eivät koe käsityön opettamista mielekkäänä. Aktiivisuutta voi puolestaan olla helpompaa arvioida, jos käsitys konkreettisen tuotokseen vaadituista taidoista jää luokanopettajalle epäselväksi.

Ne luokanopettajaopiskelijat, jotka pitävät käsityön opettamista mielekkäänä olivat voimakkaasti enemmän sitä mieltä, että käsitöitä tulisi arvioida numeerisesti kuin hyväksytyt/hylätyt-asteikolla. Ne luokanopettajaopiskelijat, jotka eivät koe käsityön opettamista mielekkäänä, olivat taas enemmän sitä mieltä, että arvioinnin tulisi perustua hyväksytyt/hylätyt-asteikkoon kuin numeerisuuteen. Myös liikunnan osalta numeerisuudesta ja hyväksytyt/hylätyt-asteikon käytöstä saatiin tilastollisesti merkitseviä tuloksia. Tässä numeerisuutetta koskevassa kysymyksessä voi taas nostaa esille mainitun pohdinnan siitä, korreloiko mielekkyys luokanopettajan oman taito- tai taideaineeseen vaaditun osaamisen kanssa. Numeerisuuden puolesta puhumisella voisi silloin olla luokanopettajalle enemmän merkitystä, jos hän kokee itse olevansa kyseisessä oppiaineessa hyvän arvosanan arvoinen ja haluaa saman kokemuksen oppilaillekin. Vastaavasti on todennäköistä, että luokanopettajaopiskelija pitää hyväksytyt/hylätyt-asteikkoa mielekkäämpänä, jos hän ei ole kiinnostunut taito- ja taideaineiden opettamisesta tai hänellä ei ole taitoja kyseisten aineiden opettamiselle.

5.2.4 Pohdintaa luokanopettajaopiskelijoiden perusteluista näkemyksilleen

Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä nousi esille teemoja, jotka koskivat taito- ja taideaineiden arvioinnin haastavuuteen verrattuna lukuaineiden arviointiin. Suurimpia esille nousseita teemoja olivat arvioinnin kohdistuminen luovaan tuotokseen, opettajan omat mieltymykset ja se, kuinka vaikeaa osaamista on mitata, kun mitään konkreettista tuotosta liikunnassa ja musiikissa ei suurimmilta osin ole. Nämä tulokset kertovat siitä, että taito- ja taideaineiden arviointi koetaan yleisesti tämän otoksen perusteella haastavaksi. Huomioitavaa on kuitenkin se, että kaikki mainitut teemat ovat yhteydessä oppilaan taitojen mittaamiseen. Kun siirrytään taitoihin painottuvasta arvioinnista kohti aktiivisuuden painottuvaa arviointia, myös nämä vastaajien esille tuomat haasteet helpottuvat. Toisin sanoen aktiivisuutta painottavassa arvioinnissa ei tarvitsekaan kiinnittää niin painottuvasti huomiota siihen, miten

mitata osaamista ilman konkreettista tuotosta ja miten arvioida luovaa tuotosta ilman omien mielipiteiden vaikutusta.

Tässä välissä on hyvä pohtia kolmannessa avoimessa kysymyksessä esille nousseita teemoja, jotka koskivat sitä, tulisiko taito- ja taideaineiden arvioinnin painottua oppilaan taitoihin vai aktiivisuuteen. Suurin vastauksissa esille noussut teema oli molempien tärkeä rooli.

Aktiivisuutta puollettiin siten, että taito- ja taideaineissa taitojen arviointia ei koeta tarkoituksenmukaiseksi ja toisaalta uskotaan, että aktiivisuus ja hyvä asenne myös johtavat taitojen kehittymiseen. Taitojen näkymistä arvioinnissa puolestaan perusteltiin sillä, että on oikeudenmukaista antaa hyvien taitojen näkyä hyvässä arvosanassa. Erityisesti puhuttaessa arvioinnin painottumisesta aktiivisuuteen herää kuitenkin kysymys siitä, miksi esimerkiksi liikunnassa hyvä asenne palkittaisiin hyvällä arvosanalla taidoista riippumatta, mutta toisaalta esimerkiksi matematiikassa ei. Lähtökohtaisesti ajatellaan, että taito- ja taideaineiden kohdalla erot oppilaiden taitotasoina ovat valmiiksi niin erilaisia, ettei taitojen arviointi ole tarkoituksenmukaista (Juntunen, 2017). Toisaalta oppilaiden taitotasot mainitussa esimerkissä matematiikan osalta ovat myös hyvin eriävät, ja toisilla on suurempi lahjakkuus matemaattisissa tehtävissä pärjäämiseen (Mäkelä, 2009).

Taito- ja taideaineiden arvioinnin painottumisen kysymyksissä yksi suuri esille noussut teema oli myös se, että monen vastaajan mielestä taitoihin kohdistuvan arvioinnin tulisi kohdistua vain siihen, miten taidoissa kehittyvät koulussa. Tämä tekisi arvioinnista oikeudenmukaisempaa, kun näitä edellisessä kappaleessa pohdituttaneita lähtökohtaisia taitotasoina ja lahjakkuuksia ei tarvitsisi huomioida, vaan keskityttäisiin vain siihen, miten oppilaan taidot kehittyvät koulussa. Tämä kuulostaa reilulta ja siltä, että sen tulisikin olla taitojen arvioinnin lähtökohta. Kuitenkaan kehityskaarta arvioidessakaan ei välttämättä päästä sen tavoittelemaan yhdenmukaisuuteen. On nimittäin huomioitavaa, että koulussa harjoitellaan perustaitoja, esimerkiksi kuvataiteessa piirtämisen perustekniikoita. Jos oppilaalla on valmiiksi esimerkiksi vahvaa harrastustaustaa kuvataiteesta ja hänen taitotasonsa on korkea, hänen kehityskaarensa ei oletettavasti voi olla yhtä suuri näitä perustekniikoita harjoitellessa kuin oppilaalla, jonka lähtötaso on matalampi. Tämä pelkän kehityskaaren arviointi vaatisi siis opettajalta vahvaa kykyä eriyttää opetusta. Arvioinnin painottuminen taito- ja taideaineissa ei näin ollen ole yksinkertainen asia, ja siinä tulee huomioida monia eri näkökulmia.

Taito- ja taideaineiden arvioinnin painottumisen kysymyksissä yksi suuri esille noussut teema oli myös se, että monen vastaajan mielestä taitoihin kohdistuvan arvioinnin tulisi kohdistua vain siihen, miten taidoissa kehittyy koulussa. Tämä tekisi arvioinnista oikeudenmukaisempaa, kun näitä edellisessä kappaleessa pohdituttaneita lähtökohtaisia taitotasoa ja lahjakkuuksia ei tarvitsisi huomioida, vaan keskityttäisiin vain siihen, miten oppilaan taidot kehittyvät koulussa. Tämä kuulostaa reilulta ja siltä, että sen tulisikin olla taitojen arvioinnin lähtökohta. Kuitenkaan kehityskaarta arvioidessakaan ei välttämättä päästä sen tavoittelemaan yhdenmukaisuuteen. On nimittäin huomioitavaa, että koulussa harjoitellaan perustaitoja, esimerkiksi kuvataiteessa piirtämisen perustekniikoita. Jos oppilaalla on valmiiksi esimerkiksi vahvaa harrastustausta kuvataiteessa ja hänen taitotasonsa on korkea, hänen kehityskaarensa ei oletettavasti voi olla yhtä suuri näitä perustekniikoita harjoitellessa kuin oppilaalla, jonka lähtötaso on matalampi. Tämä pelkän kehityskaaren arviointi vaatisi siis opettajalta vahvaa kykyä eriyttää opetusta. Arvioinnin painottuminen taito- ja taideaineissa ei näin ollen ole yksinkertainen asia, ja siinä tulee huomioida monia eri näkökulmia.

Toisessa avoimessa kysymyksessä nousi esille teemoja koskien sitä, millä perusteilla taito- ja taideaineiden arvioinnin tulisi olla numeerista ja toisaalta miksi ei. Tuloksissa esiintyvä suurin numeerisuutta puoltava teema on arvioinnin motivoivuus. Suurimmat numeerisuutta vastaan olevat teemat liittyivät numeerisen arvioinnin tarkoituksenmukaisuuteen taito- ja taideaineita arvioidessa, sekä numeerisen arvosanan tuomiin paineisiin. Tuloksista on pääteltävissä, että numeerisuuteen liittyy vahvasti ristiriitaisia ajatuksia sekä näkemyksiä, ja siinä nähdään sekä hyviä että huonoja puolia. Toisaalta ajatellaan, että taito- ja taideaineissa olisi hyvä saada harjoitella itseilmaisua sekä kehittää luovuuttaan ilman paineita numeerisesta arvosanasta. Tähän kuitenkin liittyy pelko siitä, että oppilaita ei saada motivoitua yrittämään parastaan, jos vähempikin riittää hyväksytyin suorituksen saamiseksi. Tämä on tärkeä kysymys pohdittavaksi koko taito- ja taideaineiden kautta yleistäen kohti muitakin aineita: Miten vähentää oppilaiden kokemia paineita arvosanoista, mutta kuitenkin motivoida yrittämään parhaansa? Ja toisaalta, motivoiko arvosanatkaan tarkoituksenmukaisella tavalla, jos motivaatio perustuu tällöin paineisiin? (Ryan & Deci, 2017)

Neljännessä avoimessa kysymyksessä nousi esille teemoja, jotka koskivat vastaajien omia kokemuksia taito- ja taideaineiden arvioinnista heidän peruskouluaihanaan. Suurimpia esille nousseita teemoja olivat toisaalta se, että vastaajat kokevat toteutuneen arvioinnin vastanneen omaa taitotasoaan, ja toisaalta se, että erityisesti liikunnan oppiaineeseen liittyi paljon

negatiivisia kokemuksia. Negatiiviset kokemukset liittyivät tiettyjen oppilaiden suosimiseen, epäselviin tavoitteisiin ja siihen, että arviointi kohdistuu vain suppeasti tiettyyn aihealueeseen, kuten liikunnassa pallopeleihin tai musiikissa laulamiseen. Tuloksista on pääteltävissä, että erityisesti ennen 2010 luvulle siirtymistä peruskouluissa taito- ja taideaineiden arviointiin on liittynyt paljon haasteita sen läpinäkyvyyden, yhdenmukaisuuden ja reiluuden osalta. Taito- ja taideaineiden arviointiohjeistusten muutokset vuosien 2004 ja 2014 opetussuunnitelmien (POPS 2004; POPS 2014) välillä kertoo siitä, että arvioinnin ongelmiin on puututtu ja arviointia pyritään yhdenmukaistamaan, mutta työtä yhdenmukaisen arvioinnin saavuttamiseksi on vielä edessä.

5.3 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotutkimusideat

Tässä tutkimuksessa tutkittiin luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista. Saatujen tulosten avulla saadaan ajankohtaista kuvaa siitä, millaisia näkemyksiä tulevilla opettajilla on taito- ja taideaineiden arvioinnista. Otoskoko oli kuitenkin melko pieni (N=81) ja rajautui vain yhteen Suomeen yliopistoista, joten tulokset eivät tällaisenaan ole yleistettävissä. Tuloksista saa kuitenkin käsitystä siitä, millaisia näkemyksiä ja aiheita tämän otoksen vastauksista ilmeni, ja näistä tuloksista voidaan ilmentää mahdollisia jatkotutkimusideoita.

Jatkotutkimuksena tutkimuksen voisi toteuttaa isommalla otoksella, ja siten, että vastauksia saataisiin ympäri Suomea eri yliopistoissa opiskelevilta luokanopettajaopiskelijoilta.

Vaihtoehtoisesti saman tutkimuksen voisi toteuttaa tähän tutkimukseen osallistuneille luokanopettajaopiskelijoille uudestaan esimerkiksi 10 vuoden päästä. Tällöin osallistujat ovat todennäköisesti olleet jo muutamia vuosia työelämässä, ja tutkimuksessa saataisiin selville, millaisia mahdollisia muutoksia heidän näkemyksissään on verrattuna nykyhetkeen opiskelijoina.

Vastaavan tutkimuksen voisi toteuttaa myös esimerkiksi opettajilla, jotka ovat jo työelämässä. Heillä olisi käytännön kokemusta arvioinnista, ja opetussuunnitelman ohjeistus olisi myös oletettavasti tutumpi kuin opiskeluvaiheessa olevilla. Opettajien vastauksia voisi vertailla esimerkiksi sen perusteella, kuinka monta vuotta on toiminut opettajana. Näin ollen saataisiin selville, muuttuuko näkemykset kokemuksen lisääntyessä ja mikä siihen voisi vaikuttaa. Myös opetussuunnitelman voisi ottaa laajemmin tutkinnan kohteeksi. Tämän tutkimuksen

tuloksissa sekä esitellyissä aiemmissä tutkimustuloksissa ilmenee, että opetussuunnitelman ohjeistus arviointiin koetaan tulkinnanvaraiseksi erityisesti taito- ja taideaineiden kohdalla (Juntunen, 2017). Olisi siis tärkeää tutkia sitä, miten opetussuunnitelmaa voisi parantaa siten, että arviointiin ohjaaminen olisi selkeää ja opetussuunnitelman pohjalta kaikkien opettajien olisi helppo toteuttaa arviointia yhdenmukaisesti. Näin ollen esimerkiksi peruskoulun päättöarvosanat taito- ja taideaineiden osalta olisi luotettavammin vertailtavissa toisiinsa eri koulujen ja kuntien välillä.

Yhdenmukaisuuden kysymykset nousivat paljon esille myös johtopäätökset-osiossa. Taito- ja taideaineiden arvioinnista puhuttaessa herää paljon kysymyksiä siitä, mitä tulisi arvioida, miten tulisi arvioida ja mikä tapa olisi mahdollisimman oikeudenmukainen kaikille. Tämän edellisessä kappaleessa mainitun opetussuunnitelman ohjeistuksen selkeyttämisen lähtökohtana tulisi siis olla sen tutkiminen ja pohtiminen, että mikä lopulta on kaikille oikeudenmukaista, reilua ja sitä kautta yhdenmukaisuuteen pyrkivää arviointia.

Tässä tutkimuksessa kolmannen vastaajaryhmän kohdalla tutkittiin taito- ja taideaineiden opettamisen mielekkääksi kokemisen yhteyttä näkemyksiin arvioinnin toteuttamisesta. Tästä vastaajaryhmästä nousi eniten merkitseviä vastauksia, joten myös mielekkyyden aiheena voisi nostaa hyväksi jatkotutkimusideaksi. Taito- ja taideaineet oppiaineina herättävät paikoin vahvojakin näkemyksiä siitä, kuinka mielekkääksi ne koetaan (Yle, 2017). Voisi siis olla mielenkiintoista tutkia lisää, miten tämä mielekkyys tai sen puute näkyy taito- ja taideaineiden opettamisessa ja sitä kautta arvioinnissa. Toinen mielekkyyteen liittyvä mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe voisi liittyä mielekkyyden ja taitojen väliseen yhteyteen. Olisi kiinnostavaa selvittää, onko oppiaineen opettamisen mielekkääksi kokeminen aina yhteydessä siihen, että omat taidot kyseisen oppiaineen osalta ovat hyvät. Tämän tutkimista voisi jatkaa sen selvittämiseen, vaikuttaako oma osaaminen siihen, millaisia näkemyksiä on oppiaineen arvioinnin toteuttamiselle.

5.4 Lopuksi

Tässä tutkimuksessa tutkittiin luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa. Tuloksia voidaan hyödyntää siinä, että nähdään aiheen tutkimisen tärkeys myös tulevaisuudessa. Tuloksista on nähtävissä, että tämän tutkimuksen otoksen perusteella näkemykset arvioinnin keinoista ja toteuttamisesta ovat toisaalta hankalaksi

koettuja, mutta myös eriäviä mielipiteitä herättäviä tekijöitä. Vaikka tilastollisesti merkitseviä tuloksia vastaajaryhmien keskiarvoja vertaillaessa ei ollut montaa, efektikoot huomioiden ryhmien keskiarvojen vertailussa esiintyi kuitenkin vaihtelua.

Mainittujen ristiriitaisuuksien takia aihe olisi tärkeä tutkittavaksi myös jatkossa, jotta arvioinnista saataisiin mahdollisimman perusteltua ja yhdenmukaista. Myös opettajien koulutukseen olisi hyvä lisätä ohjaamista ja opettamista koskien arviointia erityisesti taito- ja taideaineiden kohdalla, sillä tämän tutkimuksen otoksen perusteella kyseisten aineiden arviointi koetaan haastavaksi. Sen lisäksi, että opettajien koulutuksessa on tärkeää oppia opettamaan peruskoulussa opetettavia aineita, on myös tärkeää saada konkreettista opastusta niiden arviointiin.

Lähteet

Aalto-yliopisto. (21.4.2023). *Tarvitsemmeko numeroita osana 2020-luvun yliopistoarviointia?*

Viitattu 11.10.2023. <https://www.aalto.fi/fi/uutiset/tarvitsemmeko-numeroita-osana-2020-luvun-yliopistoarviointia>

Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R. (toim.). (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Abridged Edition. Addison Wesley Longman.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education*. (8. painos). Routledge.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2010). *Tutki ja kirjoita*. (15–16 painos). Tammi.

Hirvensalo, M., Sääkslahti, A., Huovinen, T., Palomäki, S., & Huhtiniemi, M. (2016).

Liikunnan arviointi perusopetuksen opetussuunnitelmassa. *Liito - Liikunnan ja terveystiedon opettaja*, 24–27. Viitattu 20.10.2023.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/55068/liikunnanarviointiliito12016.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hällström, M. (2009). Taide- ja taitoaineiden opiskelua tukeva koulun toimintakuluttuuri.

Teoksessa A. Aro, M. Hartikainen, M. Hollo, H. Järnefelt, E. Kauppinen, H. Ketonen, M. Manninen, M. Pietilä & P. Sinko (toim.), *Taide ja taito – Kiinni elämässä!* (s. 15–17).

Opetushallitus.

Härkönen, E., Knif, L., Manninen, A. & Suvanto, T. (2023). Arvioinnin kuva - kuvataiteen oppiaineen moniulotteisuus arvioinnin haasteena. Teoksessa M. Hiltunen, L. Knif & A.

Manninen (toim.), *Taiteen ja taidon taitajiksi – Perusopetuksen arviointiosaamista kehittämässä* (s. 31–62). Suomen ainedidaktisen tutkimusseuran julkaisuja. Ainedidaktisia tutkimuksia 24.

Juntunen, M-L. & Laitinen, S. (2011). Musiikin ja kuvataiteen arvioinnin kysymyksiä.

Teoksessa S. Laitinen & A. Hilmola (toim.) *Taito- ja taideaineiden oppimistulokset – asiantuntijoiden arviointia*. Opetushallitus.

Puukka, P. (2017). Musiikkia opetetaan vastoin tahtoa ja ilman ammattitaitoa – peruskoulun musiikinopetuksen taso heittelee. *Yle*. Viitattu 25.10.2023. <https://yle.fi/a/3-9919098>

Ryan, R. & Deci, E. 2017. *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. The Guilford Press.

Tietoarkisto. 2021. Otos ja otantamenetelmät. Kvantitatiivinen käsikirja. Viitattu 28.2.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/otos/otantamenetelmat/>

Tietoarkisto. 2021. Havaintoaineiston käsittely. Kvantitatiivinen käsikirja. Viitattu 2.4.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/summamuuttajat/summamuuttaja/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2023. Viitattu 3.4.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Tähtinen J., Laakkonen E., & Broberg M. (2020). Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita: Efektikoon arviointi tilastollisen päättelyn tukena. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos.

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2005. *Didaktiikan perusteet*. WSOY.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Taito- ja taideaineiden arviointi peruskoulussa

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Olemme kaksi 3. vuosikurssin luokanopettajaopiskelijaa ja teemme kandidaatin tutkielmaamme Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksella. Tutkimme luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa. Kyselylomake on jaettu neljään osioon, joista ensimmäinen käsittelee perustietoja, toinen ennakoasenteita, kolmas arvioinnin toteuttamista ja neljäs vastaajan omia kokemuksia. Kyselylomakkeessa yksi sivu käsittelee yhtä osiota. Lomakkeessa kaikki pakolliset kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, mutta omia vastausvalintoja on muutamissa kohdissa mahdollista perustella vastaamalla avoimiin kysymyksiin. Avoimet kysymykset eivät ole pakollisia.

Mikäli olet Turun yliopiston luokanopettajaopiskelija Turun tai Rauman kampukselta, voit vastata tähän kyselyyn. Kyselyyn vastaaminen vie arviolta 5–15 minuuttia.

Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista ja kyselyyn vastataan anonyymisti. Voit keskeyttää lomakkeen täyttämisen missä vaiheessa tahansa. Lomakevastaukset säilytetään ja analysoidaan yksityisyyttä kunnioittaen. Vastaamalla kyselyyn annat luvan käyttää vastauksiasi aineistona kandidaatin tutkielmassamme sekä mahdollisesti myös tulevissa pro gradu -tutkielmissamme. Aineistoa säilytetään turvallisesti viiden vuoden ajan, jonka jälkeen aineisto hävitetään noudattaen yleisiä tietoturvamääräyksiä. [Linkki tietosuojalomakkeeseen.](#)

Haluamme kiittää sinua jo etukäteen kiinnostuksestasi osallistua tutkimukseemme. Mikäli lomakkeen täyttämisestä tai muusta kyseiseen tutkimukseen liittyvästä herää kysymyksiä, voit olla meihin yhteydessä sähköpostitse: aalaut@utu.fi / minyma@utu.fi

Ystävällisin terveisin,

Aava-Lilja Autio & Minttu Nyman

Opettajankoulutuslaitos, Turun yliopisto

1. Sukupuoli *

Nainen
Mies
Muu
En halua vastata

2. Vuosikurssi *

1.
2.
3.
4.
5.
n. →

3. Opetuskokemuksen määrä alakoulussa *

Alle puoli vuotta
Alle vuosi
1–2 vuotta
Yli 2 vuotta

4. Minulla on opetuskokemusta aineenopettajana yläkoulussa seuraavista taito- ja taideaineista*

Kuvataide
Käsityö
Liikunta
Musiikki
Ei mistään näistä

5. Olen aloittanut peruskoulun *

← 1995
1995–2000
2000–2005
2005–2010
2010 →

6. Minulla on kokemusta taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa *

Ei ollenkaan
Vähän
Jonkin verran
Paljon

7. Olen suorittamassa tai suorittanut seuraavia perusopinnoita sivuaineena *

Kuvataiteen perusopinnot
Käsityön perusopinnot
Liikunnan perusopinnot

Musiikin perusopinnot
 Ei mikään näistä/en ole vielä aloittanut sivuaineopintoja

8. Olen suorittamassa tai suorittanut seuraavia aineopintoja sivuaineena *

Kuvataiteen aineopinnot
 Käsityön aineopinnot
 Liikunnan aineopinnot
 Musiikin aineopinnot
 Ei mikään näistä/en ole vielä aloittanut sivuaineopintoja

9. Koen, että seuraavien taito- ja taideaineiden arviointia on haastavampaa toteuttaa verrattuna lukuaineiden arviointiin

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	Ei eri, eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Kuvataide					
Käsityö					
Liikunta					
Musiikki					

10. Perustele vastauksesi edelliseen väittämään koskien arvioinnin haastavuutta.

11. Koen, että opetussuunnitelma antaa selkeät ohjeet seuraavien aineiden arviointiin *

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	Ei eri, eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En ole tutustunut opetussuunnitelmaan
Kuvataide						
Käsityö						
Liikunta						
Musiikki						

12. Koen seuraavien aineiden opettamisen mielekkääksi *

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	Ei eri, eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Kuvataide					
Käsityö					
Liikunta					
Musiikki					

13. Koen, että seuraavista aineista tulisi saada numeerinen arvosana

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	Ei eri, eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Kuvataide					
Käsityö					
Liikunta					
Musiikki					

14. Koen, että seuraavia aineita tulisi arvioida hyväksyty-hylätty asteikolla *

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	Ei eri, eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Kuvataide					
Käsityö					
Liikunta					
Musiikki					

15. Perustele vastauksesi kahteen yllä olevaan väittämään koskien numeerisuutta

---

16. Koen, että seuraavissa aineissa arvioinnin tulisi painottua oppilaan taitoihin *

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	Ei eri, eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Kuvataide					
Käsityö					
Liikunta					
Musiikki					

17. Koen, että seuraavissa aineissa arvioinnin tulisi painottua oppilaan aktiivisuuteen *

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	Ei eri, eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Kuvataide					
Käsityö					
Liikunta					
Musiikki					

18. Perustele vastauksesi kahteen yllä olevaan väittämään koskien sitä, mihin arvioinnin tulisi painottua

---

19. Koen, että taitoni riittävät seuraavien aineiden opettamiseen tämänhetkisen osaamiseni perusteella *

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	Ei eri, eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Kuvataide					
Käsityö					
Liikunta					
Musiikki					

20. Koen, että minua ja/tai vertaisiani on arvioitu seuraavissa aineissa reilusti ja oikeudenmukaisesti oman peruskouluni aikana *

	Täysin eri mieltä	Eri mieltä	Ei eri, eikä samaa mieltä	Samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Kuvataide					
Käsityö					
Liikunta					
Musiikki					

21. Miksi koet, että arviointi on ollut oikeudenmukaista/epäoikeudenmukaista?

Liite 2. Tietosuojalomake

**TURUN
YLIOPISTO**
Kasvatustieteiden
tiedekunta

Tietosuojailmoitus

30.11.2023

EU:n yleinen tietosuoja-asetus
artiklat 13 ja 14

Rekisterin nimi	Luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä taito- ja taideaineiden arvioinnista peruskoulussa
Rekisterinpitäjä	Aava-Lilja Autio, +358401835057, aalaut@utu.fi , Turun Yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, Opettajankoulutuslaitos

<p>Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste</p>	<p>Teemme tutkimusta Turun Yliopistossa kandidaatin tutkielmaamme varten. Tutkimuksessamme tarkastellaan luokanopettajaopiskelijoiden näkemyksiä, asenteita ja kokemuksia taito- ja taideaineiden arvioinnista. Tutkimusaineisto kerätään sähköisellä Webropol-kyselylomakkeella. Sähköpostiosoitteita käytetään Webropol-kyselylomakkeen lähettämiseen.</p> <p>Hyödynnämme mahdollisesti kerättyä aineistoa myös tulevissa pro gradu -tutkielmissamme.</p> <p>Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on</p> <p>☒ käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta)</p> <p>☐ rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn (suostumus 6 art. 1 e-kohta)</p> <p>☐ muu mikä _____</p>
<p>Tutkielman ohjaaja</p>	<p>Heini Ahonen heemah@utu.fi</p>
<p>Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperuste</p>	<p>Käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 e-kohta) Käsittely perustuu yliopistolain (558/2007) 2§:ssä asetettuun yliopiston tehtävään ja sen toteuttamiseen yleisen edun nimissä.</p>
<p>Rekisteriin tallennetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja</p>	<p>Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja:</p> <p>Vuosikurssi, sukupuoli, peruskoulun aloitusvuosi, opetuskokemuksen määrä, sivuaine(et). Asenteita, kokemuksia ja näkemyksiä taito- ja taideaineiden arviointiin liittyen.</p>
<p>Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät</p>	<p>Tietoja ei siirretä eikä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.</p>
<p>Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin</p>	<p>Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.</p>
<p>Henkilötietojen säilytysaika</p>	<p>Aineiston keruun jälkeen aineisto pseudonymisoidaan. Aineisto on anonyymi ja se säilytetään yliopiston tietojärjestelmissä tietoturvallisesti viiden vuoden ajan, kunnes se tuhotaan turvallisesti.</p>

Rekisteröidyn oikeudet	Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti. Poisto-oikeuden toteuttamista arvioidaan tapauskohtaisesti. Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle
Tiedot siitä, mistä henkilötiedot ovat saatu	Tiedot kerätään suoraan vapaaehtoisesti tutkimukseen osallistuneilta.